

مروری بر تحولات اقتصادی، بازارهای مالی،

نفت و طلا در ایران و جهان

(گزارش سه ماهه سوم)



بورس اوراق بهادار تهران

مدیریت تحقیق و توسعه بازار

دی ماه ۱۳۹۳

تحلیل‌های مندرج در این گزارش صرفاً نظر نویسنده بوده و نظر رسمی بورس اوراق بهادار تهران تلقی نمی‌شود. اثرات هرگونه استفاده از مطالب مندرج در این گزارش بر عهده کاربر بوده و بورس اوراق بهادار تهران هیچ‌گونه مسئولیتی در خصوص چگونگی استفاده از این اطلاعات، آمار و تحلیل‌ها بر عهده نخواهد داشت.

## بورس اوراق بهادار تهران

مدیریت تحقیق و توسعه

شناسنامه سند

عنوان: مروری بر تحولات اقتصادی، بازارهای مالی، نفت و طلا در ایران و جهان

تهیه کننده: مهدی ذوالفقاری

تاریخ انتشار: دی‌ماه ۱۳۹۳

شماره ویراست: اول

## فهرست

۱	مقدمه
۱	۱- جهان
۱	۱-۱ تحولات قیمت جهانی طلا
۴	۲-۱ تحولات قیمت جهانی نفت خام
۸	۳-۱ تحولات بازار سرمایه در نقاط مختلف جهان
۸	۱-۳-۱ بررسی وضعیت کلی بورس‌های جهان
۱۳	۲-۳-۱ بررسی وضعیت نقاط مختلف اقتصاد جهانی
۲۰	۲- ایران
۲۰	۱-۲ تحولات بخش کلان
۲۰	۱-۱-۲ رتبه ۱۳۱ ایران در شاخص توانمندسازی تجاری
۲۲	۲-۱-۲ بهبود ۲ پله‌ای رتبه ایران در شاخص فضای کسب و کار
۲۵	۳-۱-۲ بهبود ۸ پله‌ای رتبه ایران در شفافیت ادای و اقتصادی
۲۵	۴-۱-۲ گزارش بانک مرکزی از نرخ رشد اقتصادی کشور در سه ماه نخست سال ۱۳۹۳
۲۶	۵-۱-۲ سهم اقلام عمده در جدول تجارت طی ۸ ماه نخست سال جاری
۲۸	۶-۱-۲ گزارش بانک مرکزی از هزینه و درآمد خانوارهای شهری ایرانی
۲۸	۷-۱-۲ گزارش مرکز آمار ایران از نرخ بیکاری در پاییز سال جاری
۲۹	۸-۱-۲ نوسانات نرخ تورم
۳۱	۲-۲ تحولات سایر بازارهای مالی
۳۱	۲-۲-۱ بازار پول
۳۱	گزارش بانک مرکزی در خصوص میزان نقدینگی در ۵ ماه نخست سال جاری
۳۱	گزارش بانک مرکزی در خصوص میزان تسهیلات اعطایی در ۵ ماه نخست سال جاری
۳۳	انتشار گزارش پژوهشکده پولی و بانکی در خصوص وضعیت سلامت بانک‌های ایرانی
۳۴	۲-۲-۲ بازار ارز و فلزات گران‌بها
۳۴	بازار ارز
۳۵	بازار فلزات گران‌بها
۳۷	۳-۲ تحولات بخش مسکن
۳۷	روند شاخص قیمت مسکن در سه ماهه نخست سال جاری
۳۸	۴-۲ بررسی بازدهی دارایی‌های مالی طی دوره‌های مختلف زمانی
۴۰	جمع‌بندی

## مقدمه

گزارش حاضر، به بررسی و تحلیل مهم‌ترین تحولات اقتصادی جهان و ایران طی دوره سه ماهه (۱۳۹۳/۷/۱) الی (۱۳۹۳/۹/۳۰) پرداخته است. در بخش جهان مهم‌ترین تحولات اقتصادی مربوط به نوسانات قیمت جهانی طلا، نفت و بازارهای سرمایه ارائه شده است. تحولات ایران نیز در ۴ بخش؛ (۱) تحلیل بخش اقتصاد کلان، (۲) تحولات بازارهای مالی (بازار پول، ارز و فلزات گران‌بها) (۳) تحولات بخش مسکن و (۴) مقایسه بازدهی‌های دوره‌ای دارایی‌های مالی ارائه شده است.

## ۱- جهان

### ۱-۱ تحولات قیمت جهانی طلا

قیمت جهانی طلا طی سه ماه گذشته، روند پرنوسانی داشته به گونه‌ای که طی این دوره قیمت هر انس طلای جهانی با نرخ ۱۲۵۰ دلار در ۲۱ اکتبر (۲۹ مهر) به بالاترین قیمت این دوره دست یافت و ظرف دو هفته در تاریخ ۵ نوامبر (۱۴ آبان) به حداقل قیمت خود (۱۱۴۲ دلار)، از سال ۲۰۰۹ به بعد رسید. همچنین متوسط قیمت این دوره (۱۲۰۳/۴) نسبت به مدت مشابه سال گذشته (۱۲۸۴/۱) حاکی از افت ۶/۲۸ درصدی طلا در بازارهای جهانی است. در ادامه به تحلیل روند قیمت طلا طی این مدت پرداخته می‌شود.

با آغاز فصل پاییز، روند نزولی قیمت هر اونس طلای جهانی که از ماه‌های گذشته در پی بهبود رشد اقتصادی آمریکا، تقویت دلار و رشد بازارهای سهام این کشور شروع شده بود، متوقف و ظرف هفته اول فصل پاییز از ۱۲۱۳/۸ دلار در ۲۵ سپتامبر (۳ مهر) به ۱۲۱۹/۵ دلار در ۲۹ سپتامبر (۷ مهر) افزایش یافت. توقف رشد بازارهای سهام و شاخص دلار آمریکا، مهمترین دلیل افزایش قیمت طلا در این هفته بود. با این وجود مقاومت طلا در برابر کاهش، بیش از یک هفته طول نکشید و با انتشار گزارش آمار اشتغال آمریکا، قیمت هر انس طلای جهانی ظرف یک هفته با افت ۲ درصدی به زیر ۱۲۰۰ دلار کاهش یافت و در ۳ اکتبر (۱۱ مهر) به ۱۱۹۵ دلار رسید. طبق گزارش وزارت کار آمریکا، اقتصاد این کشور در ماه سپتامبر بیش از ۲۴۸ هزار شغل ایجاد کرد و بیکاری را به ۵/۹ درصد کاهش داد. با این وجود طی روزهای بعدی دو عامل «پوشش کوتاه‌مدت» معامله‌گران و افت ارزش دلار موجب بازگشت قیمت طلا به کانال صعودی شد و در ادامه با انتشار اخبار ذیل، قیمت طلا مجدداً صعود شد و ظرف ۱۸ روز بعدی ضمن عبور از کانال ۱۲۰۰ دلاری با رشد ۴/۶ درصدی به ۱۲۵۰/۳ دلار در ۲۱ اکتبر (۲۹ مهر) افزایش یافت. رویدادهای افزایش‌دهنده قیمت طلا طی این دوره شامل موارد ذیل بود:

- انتشار آمارهای ناامید کننده از رشد تولیدات صنعتی آلمان،
- تظاهرات دموکراسی خواهان هنگ کنگ،
- کاهش برآورد صندوق بین‌المللی پول از رشد اقتصاد جهان در سال ۲۰۱۵ (از ۴ درصد به ۳/۸ درصد)،
- سقوط شاخص بازارهای سهام آمریکا، اروپا و آسیا در پی انتشار گزارش فدرال رزرو در خصوص نگرانی این نهاد از تضعیف اقتصادهای بزرگ جهان (که این امر منجر به افزایش ریسک گریزی شد)،
- گزارش‌های ناامیدکننده اقتصاد اروپا،
- ادامه سقوط بهای نفت خام،

با انتشار نرخ تورم سالیانه چین در ماه سپتامبر ( معادل ۱/۶ درصد که کمترین میزان از سال ۲۰۱۰ بود) که بیانگر کاهش تقاضای کالا در چین بود، این گزارش موجب تغییر جهت روند قیمت طلا شد و در روزهای بعد به دنبال بهبود شاخص بازارهای سهام آمریکایی و آسیایی، تقویت ارزش دلار و کاهش ذخایر طلای صندوق SPDR (یکی از بزرگ‌ترین صندوق‌های سرمایه‌گذاری طلا) به کمترین مقدار خود از سال ۲۰۰۸، موجب شد تا قیمت طلا به ۱۲۲۳/۵ دلار در ۲۸ اکتبر (۶ آبان) کاهش یابد.

اما به دنبال تصمیم کمیته بازار آزاد فدرال رزرو در خصوص پایان برنامه‌های «تسهیل کمی (خرید اوراق قرضه)»<sup>۱</sup>، ارزش طلا به کم‌ترین سطح خود در ۴ سال گذشته سقوط کرد. انتشار بیانیه این کمیته موجب شد تا قیمت هر انس طلای جهانی ظرف دو روز با کاهش ۵۹ دلاری، افت ۴/۸ درصدی را تجربه کند.

علاوه بر این با انتشار گزارش رشد ۳/۵ درصدی تولید ناخالص داخلی آمریکا در سه ماه سوم ۲۰۱۴ در مقایسه با مدت مشابه سال ۲۰۱۳ و تقویت ارزش دلار در این روزها، قیمت هر انس طلای جهانی به ۱۱۴۲ دلار در ۵ نوامبر (۱۴ آبان) کاهش یافت.

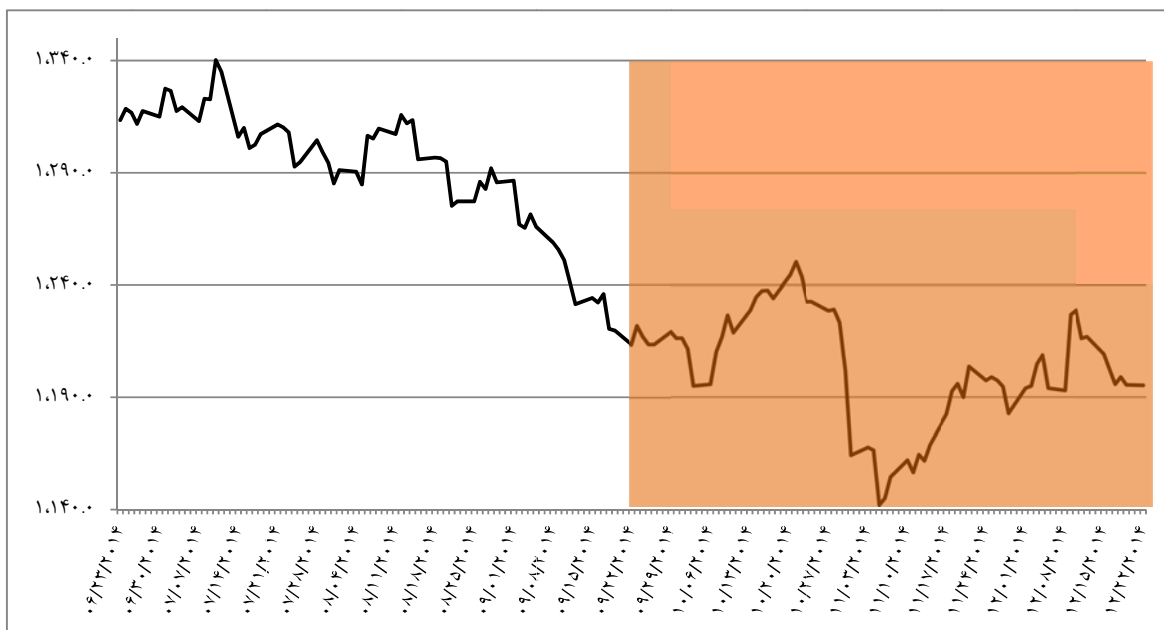
با انتشار گزارش وزارت کار آمریکا از کاهش میزان اشتغال‌زایی آمریکا، قیمت طلا از ۶ نوامبر (۱۵ آبان) مجدداً به روندی صعودی خود بازگشت. بر اساس آخرین آمار وزارت کار آمریکا، در ماه اکتبر ۲۱۴ هزار شغل در بخش غیرکشاورزی ایجاد شده است که این آمار کمتر از ارقام پیش‌بینی شده بود. در روزهای بعدی با پوشش کوتاه مدت و همچنین افزایش تنش‌های اوکراین و روسیه و افت شاخص دلار، قیمت طلا به روند صعودی خود ادامه داد. با انتشار

۱. بعد از شروع بحران اقتصاد جهانی در سال ۲۰۰۸، آمریکا برای خروج از رکود، برخی سیاست‌های انبساطی از جمله «برنامه خرید اوراق قرضه» را در اقتصاد به منظور تقویت بخش تولید اعمال کرد. هدف از اجرای این برنامه در غالب «سیاست‌های انبساطی»، افزایش نقدینگی و در نتیجه افزایش تقاضا برای کالا و خدمات بود.

آمار خرده‌فروشی آمریکا، روند صعودی مدام قیمت طلا از مرز ۱۲۰۰ دلار گذشت. رشد خرده‌فروشی آمریکا در ماه اکتبر ۳ دهم درصد یا نیم درصد بدون احتساب خرده‌فروشی بنزین و غذا اعلام شد. این رشد کم، ارزش دلار را کاهش و قیمت طلا را بالا برد و به ۱۲۰۳/۸ دلار در ۲۱ نوامبر (۳۰ آبان) رساند. در این دوره انتشار اخبار ناامیدکننده از اقتصاد ژاپن در کنار تداوم وضعیت نامناسب رشد اقتصادی اروپا به روند افزایشی قیمت طلا کمک نمود. با این وجود در روزهای بعد انتشار برخی اخبار افزایش‌دهنده (پوشش کوتاه‌مدت معامله‌گران، تضعیف شاخص دلار ایالات‌متحده، کاهش رتبه ژاپن) و کاهش‌دهنده قیمت طلا (افت قیمت نفت و رای منفی به تثبیت سهم حداقل ۲۰ درصدی در دارایی‌های بانک ملی سوئیس، انتشار آمار مناسب از اشتغال‌زایی آمریکا)، موجب حفظ قیمت طلا در مرز ۱۲۰۵-۱۱۹۵ دلار شد. اما افت قیمت نفت از یکسو تاثیرات منفی بر اقتصاد کشورهای صادرکننده مثل روسیه داشته و برای کشورهای اروپایی که از تورم پایین رنج می‌برند، این رویداد موجب فشار بیشتر بر کاهش تورم در این منطقه داشت. مجموعه این عوامل، پیامدهای مثبتی برای طلا داشت. در واقع تداوم تورم پایین در اروپا موجب ریزش بازارهای سهام این منطقه شد و افت قیمت جهانی نفت نیز موجب کاهش توان اقتصادی روسیه گردید. همچنین، فدرال رزرو نیز (باوجود انتشار آمار مناسب در حوزه اشتغال)، زمان افزایش نرخ بهره را به تعویق انداخت. بنابراین، نگرانی از اوضاع اقتصاد جهانی را می‌توان مهم‌ترین عامل رشد قیمت طلا در این روزها برشمرد و مجموع این رویدادها موجب شد تا قیمت طلا بار دیگر با گذر از کانال ۱۲۰۱۰ واحد به ۱۲۲۹ دلار در ۱۰ دسامبر (۱۹ آذر) افزایش یابد.

با این وجود جدی‌تر شدن بحث افزایش نرخ‌های بهره در آمریکا موجب شد تا قیمت طلا به روند نزولی خود بازگردد و ضمن گذر از کانال ۱۲۰۰ دلاری به ۱۱۹۵ دلار در آخرین روز پاییز کاهش یابد. البته تقویت دلار و بهبود شاخص بازارهای سرمایه آمریکا و آسیا در افت قیمت طلا موثر بودند.

نمودار (۱): قیمت جهانی طلا (۲۰۱۴/۶/۲۲ الی ۲۰۱۴/۱۲/۲۱) معادل (۱۳۹۳/۴/۱ الی ۱۳۹۳/۹/۳۰)



منبع: World Gold Council

#### ۱-۲ تحولات قیمت جهانی نفت خام

قیمت سبب نفت اوپک طی سه ماه سوم سال جاری، در ادامه روند کاهنده ماه‌های گذشته، به همراه قیمت نفت اینترمدیت دریای شمال و وست‌تگزاس آمریکا، دارای روند نزولی همراه با نوسانات محدودی بود. به‌گونه‌ای که از ۹۴/۳۱ دلار در ۲۳ سپتامبر (۱ مهر) با افت ۴۱/۱ درصدی به ۵۵/۵۲ دلار در ۲۱ دسامبر (۳۰ آذر) کاهش یافت. همچنین متوسط قیمت نفت طی این دوره (۷۴/۴) نسبت به مدت مشابه سال گذشته (۱۰۶/۲۳) حاکی از افت ۲۹/۹۶ درصد در بازارهای جهانی می‌باشد. در ادامه به بررسی روند نوسانات قیمت جهانی نفت و قیمت سبب نفت اوپک به همراه تحلیل عوامل تاثیرگذار بر آن طی دوره سه ماهه اخیر پرداخته می‌شود.

با آغاز فصل پاییز، قیمت هر بشکه سبب نفت خام اوپک به موازات قیمت‌های جهانی نفت دریای شمال (برنت) و وست‌تگزاس آمریکا، در ادامه روند کاهشی ماه‌های گذشته (به‌دلیل افزایش عرضه نفت توسط اوپک و برخی مناطق آمریکای شمالی و همچنین کاهش تقاضای کشورهای اروپایی)، روند نزولی خود را طی نمود. به گزارش رویترز، تولید نفت اوپک در ماه سپتامبر (۱۰ شهریور الی هشت مهر)، به دلیل افزایش صادرات نفت لیبی و عربستان

سعودی و برخی دیگر از تولیدکنندگان حاشیه خلیج فارس، به بالاترین سطح خود در دو سال گذشته رسید<sup>۱</sup>. قیمت هر بشکه سبب نفت خام اوپک در هفته نخست مهرماه سال جاری با یک نرخ باثبات حول ۹۴/۵ دلار قیمت‌گذاری شد، اما در ادامه با افزایش ارزش دلار، قیمت نفت مجدداً به مسیر نزولی خود بازگشت. در اواسط مهرماه سال جاری، آژانس بین‌المللی انرژی گزارشی منتشر کرد که بر اساس آن پیش‌بینی نمود، با افزایش صادرات نفت لیبی، عربستان و آمریکا، کاهش رشد اقتصادی در کشورهای اروپایی و کاهش فصلی تقاضا، قیمت جهانی نفت خام در ماه‌های آتی با کاهش همراه خواهد بود.

در بازارهای آسیایی، با درونمای کاهش قیمت نفت و کاهش تقاضا بزرگترین واردکنندگان نفت در این منطقه (چین و هند)، رقابت برای به‌دست آوردن این بازارها بین تولیدکنندگان منطقه خاورمیانه شروع شد؛ به‌طوری که بر اساس اخبار منتشر شده عربستان بهای نفت خود را با تخفیف قابل توجه‌ای به مشتریان آسیایی خود عرضه نمود. به گزارش بلومبرگ، برخی دیگر از کشورهای عضو اوپک نیز به اقدامی مشابه دست زدند، به‌طوری که ایران نیز برای از دست ندادن مشتریان خود بیشترین تخفیف ظرف ۶ سال گذشته را برای آنها در نظر گرفته است. با توجه به مطالب فوق مشاهده می‌گردد که یک جنگ قیمتی بین اعضای اوپک شروع شده است که این امر نیز دلیل دیگری بر کاهش قیمت سبب نفت خام اوپک طی ماه‌های گذشته می‌باشد.

در مجموع با توجه به تفاسیر فوق، وقوع جنگ قیمتی بین اعضای اوپک برای تصاحب بازارهای آسیایی، کاهش واردات نفت توسط آمریکا بدلیل افزایش تولید نفت شیل و کاهش تقاضای انرژی توسط کشورهای اروپا (به دلیل کاهش رشد اقتصادی حوزه یورو)، موجب کاهش قیمت‌های انرژی در این سه قاره گردید که بازارهای انرژی را با مزاد عرضه نفت مواجه ساخت و این امر نیز منجر به کاهش مداوم قیمت‌های نفت در بازارهای جهانی (اوپک، وست‌تگزاس و اینترمدیت) شد.

یکی دیگر از رویدادهای تقویت‌کننده کاهش قیمت نفت آمریکا، توقف خرید اوراق قرضه توسط فدرال رزور بود. حال به نظر می‌رسد تصمیم اخیر فدرال رزور مبنی بر توقف سیاست تسهیل کمی، توقف خرید اوراق قرضه به‌عنوان یک سیاست انبساطی، علامت مهمی از خروج آمریکا از دوران احیا است. توقف سیاست‌های انبساطی به افزایش ارزش دلار منجر شده است که این رویداد به دو طریق موجب کاهش قیمت نفت شد؛ نخست از آنجایی که در بازارهای جهانی ارزش نفت و دیگر کالاها با دلار سنجیده می‌شود، افزایش ارزش دلار، موجب کاهش قیمت نفت

---

۱. تولید نفت اوپک در ماه سپتامبر به‌طور متوسط روزانه ۳۰ میلیون و ۹۶۰ هزار بشکه بود



می‌شود. از سوی دیگر از آنجایی که بازار نفت به عنوان بازار رقیب دلار محسوب می‌شود، افزایش ارزش دلار موجب خروج سرمایه از بازار نفت می‌شود که این خود باعث ریزش بهای نفت شده است

یکی دیگر از رویدادهایی که در ماه نوامبر (آبان) رخ داد تغییر استراتژی عربستان در خصوص قیمت‌گذاری نفت خام صادراتی خود بود، به‌گونه‌ای که عربستان قیمت نفت صادراتی خود را به مشتریان آمریکایی کاهش و به مشتریان آسیایی افزایش داد. به گزارش بلومبرگ، عربستان نفت خود را به‌طور میانگین با ۴۰ سنت تخفیف در هر بشکه در آمریکا، عرضه کرد و جنگ قیمتی شدیدی با نفت خام شیل آغاز نمود. پیش از این، سه سناریو<sup>۱</sup> در تحلیل کاهش قیمت نفت توسط عربستان پیش‌بینی می‌شود که بخش عمده‌ای از تحلیل‌های صورت گرفته به اعمال فشار به آمریکا با کاهش قیمت نفت بود. به اعتقاد برخی کارشناسان وجود برخی اختلافات بین عربستان و آمریکا در خصوص مسائل هسته‌ای ایران، تحولات سوریه و گروه تروریستی داعش، موجب شد تا این کشور با کاهش بهای نفت، تولید نفت شیل آمریکا را تحت تاثیر قرار دهد و دولت آمریکا را به همکاری بیشتر با اهداف سیاسی عربستان مجبور کند. با این وجود برخی تحلیلگران بازارهای انرژی معتقدند نفت شیل کماکان اقتصادی بوده و بر نقش بی‌تاثیر عربستان بر فعالیت‌های آن تاکید دارند. در طرف دیگر بلومبرگ به نقل از گزارش گلدمن ساکس به این نکته اشاره کرد که در صورت تثبیت بهای نفت در سه ماه اول ۲۰۱۵ (در نرخ ۷۵ دلار)، ۱۹ منطقه از مناطق نفتی شیل تولید خود را متوقف نموده و این رویداد موجب کاهش عرضه نفت در این منطقه خواهد شد.

یکی دیگر از رویدادهای تاثیر گذار بر کاهش قیمت سبب نفت خام اوپک، توافق اعضای این نهاد (نشست آذر ماه سال جاری) به حفظ سقف تولید نفت اوپک در می‌گردد. در این رابطه دو دلیل اصلی در خصوص حفظ سقف تولید مطرح گردیده است:

– نخست؛ با توجه به احتمال پایین کاهش تولیدات نفت کشورهای غیرعضو اوپک (همراه با کشورهای عضو اوپک)، در صورت کاهش تولیدات نفت اوپک ممکن است این اتفاق موجب واگذاری بازار نفت به این کشورها گردد.

---

۱. سناریوی ۱: حفظ اهمیت استراتژیک نفت متعارف و ابتکار عمل در برابر عامل تهدید (بویژه تولیدات نفتی شیل)،  
سناریوی ۲: انتقام از بی‌اعتنایی ایالات متحده به نگرانی‌های عربستان،  
سناریوی ۳: تبنی برای محدودسازی قدرت روسیه و ایران.

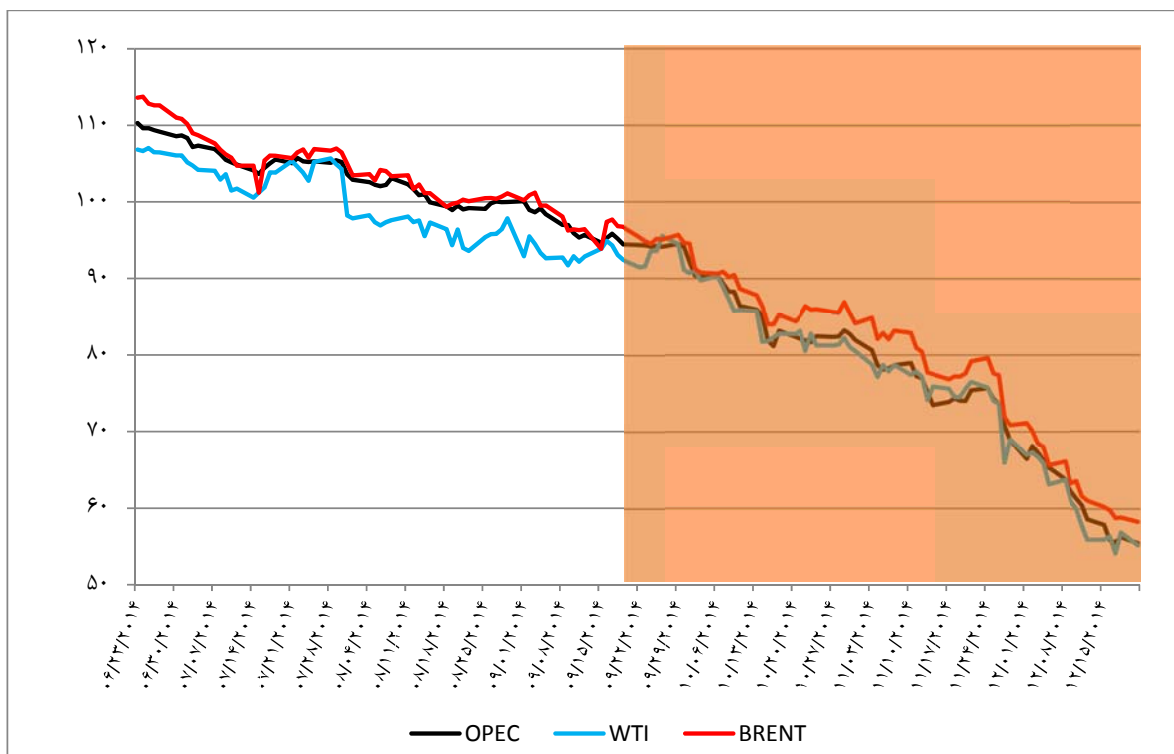
- دوم؛ در صورت بالا بودن قیمت جهانی نفت، اعضای اوپک در آینده با رقیب جدیدی در بازارهای نفتی مواجه خواهند شد. زیرا بالا بودن قیمت نفت، استخراج نفت شیل در آمریکا را (در مراحل آغازین فعالیت این شرکتها) اقتصادی نموده و در بلندمدت با افزایش تولید نفت شیل، حتی با کاهش قیمت نفت نیز این منطقه قادر به عرضه نفت به بازارهای جهانی خواهد بود. از اینرو اگرچه در کوتاهمدت کاهش قیمت نفت موجب زیان کوتاهمدت کشورهای عضو اوپک خواهد شد، اما ادامه وضعیت قیمت پایین نفت موجب عقب‌نشینی تولیدکنندگان نفت شیل خواهد شد و ادامه فعالیت آن را متوقف خواهد نمود. با این وجود، تولیدکنندگان نفت از منابع شیل اخیراً برای جلوگیری از توقف تولید نفت خود به افزایش تعداد دکل‌های فعال اقدام کرده‌اند.

البته طی دوره مورد مطالعه برخی رویدادها نیز مانع از افت بیشتر قیمت نفت بود. به عنوان نمونه می‌توان به کاهش نرخ بهره توسط بانک مرکزی چین اشاره نمود. بر اساس آمارهای منتشرشده از بانک مرکزی چین، نرخ بهره وام با ۰/۴ درصد کاهش به ۵/۶ درصد رسید و نرخ سپرده نیز ۰/۲۵ درصد کاهش یافت و به ۲/۷۵ درصد رسید. کاهش نرخ بهره به عنوان یک سیاست‌های انبساطی موجب تزریق نقدینگی شده و در مجموع موجب تقویت بازارهای کالایی از جمله بازار نفت می‌شود.

شایان ذکر است که آژانس بین‌المللی انرژی در آخرین گزارش خود، برآورد خود از مصرف انرژی در سال ۲۰۱۵ را کاهش و معادل ۹۳/۳ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی نمود. براساس این گزارش مصرف انرژی در سال آینده ۹۰۰ هزار بشکه در روز رشد خواهد داشت، این درحالی است که در گزارش قبلی آژانس، این رقم برابر با ۱/۱۳۰ میلیون بشکه در روز برآورد شده بود.

در یک جمع‌بندی کلی برای این بخش می‌توان بیان داشت که عواملی همچون افزایش ارزش دلار، افزایش عرضه نفت غیراوپک، عدول اوپک از سقف تولید مشخص شده، پیشنهاد قیمت‌های تهاجمی برای نفت توسط اعضای اوپک، کاهش واردات نفت توسط آمریکا و کاهش تقاضا بر اساس پیش‌بینی‌های آژانس بین‌المللی انرژی و مواردی از این دست، مهم‌ترین دلایل ریزش بهای نفت در این دوره محسوب می‌شوند.

نمودار (۲): قیمت جهانی نفت خام (۲۰۱۴/۶/۲۱ الی ۲۰۱۴/۱۲/۲۲) معادل (۱۳۹۳/۴/۱ الی ۱۳۹۳/۹/۳۰)



منبع: Opec.org & EIA.gov

### ۳-۱ تحولات بازار سرمایه در نقاط مختلف جهان

#### ۱-۳-۱ بررسی وضعیت کلی بورس‌های جهان

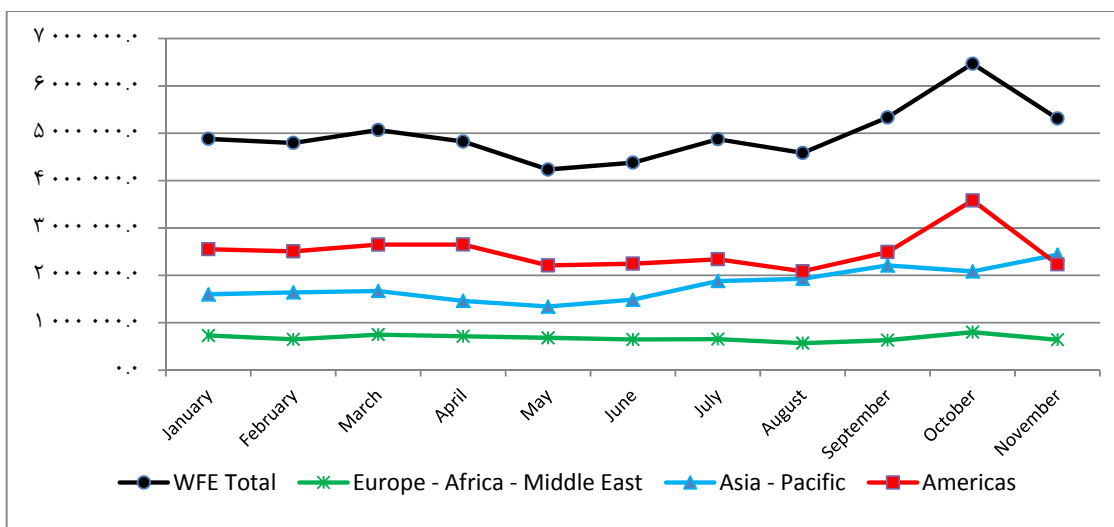
ادامه رشد اقتصادی ایالات متحده در کنار افزایش اعتماد به سیاست‌های دولت‌مردان از یکسو و کاهش هزینه تمام شده بسیاری از کالاها در نتیجه کاهش قیمت نفت و فرآورده‌های نفتی از سوی دیگر، در ماه‌های پایانی سال میلادی جدید موجب بهبود سودآوری بسیاری از صنایع گردید و ما شاهد بهبود رونق در بازارهای سرمایه بودیم. با نگاهی بر آمار منتشر شده توسط فدراسیون جهانی بورس‌ها (WFE) از عملکرد بورس‌های مختلف جهان برای ۱۱ ماه نخست ۲۰۱۴ مشاهده می‌گردد که ارزش معاملات دارایی‌های ریسکی (سهام و اوراق مشتقه) و دارایی‌های با درآمد ثابت با رشد قابل توجهی نسبت به مدت مشابه در سال میلادی قبل (۲۰۱۳) همراه بوده و رکوردهای خیره کننده‌ای از عرضه‌های اولیه و تعداد سهام معامله شده در بورس‌ها ثبت شده است.

طبق آمار فدراسیون جهانی بورس‌ها، ارزش معاملات سهام کشورهای عضو در ۱۱ ماه نخست سال میلادی بالغ بر ۵/۴ هزار میلیارد دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل (۴/۸ هزار میلیارد دلار) رشد ۱۳/۴۸ درصدی داشته

است. ارزش معاملات سهام کشورهای منطقه آسیا- پاسیفیک، طی ۱۱ ماه نخست سال ۲۰۱۴ از یک روند با ثبات صعودی برخوردار بود. کاهش قیمت نفت به عنوان یکی از مهمترین دلایل رشد بازارهای سهام این منطقه در طول یکسال گذشته محسوب می‌شود و انتظار می‌رود سود شرکت‌های این منطقه با ادامه وضعیت نزولی قیمت نفت، کماکان روند صعودی داشته باشند. ارزش معاملات سهام در کشورهای اروپایی، آفریقایی و خاورمیانه طی یک سال گذشته رشد نزدیک به صفر را داشته است که می‌توان دلیل عدم رشد بازارهای این منطقه را به ترتیب در کاهش قیمت نفت در کشورهای صادرکننده منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا و ادامه وضعیت رکودی کشورهای اروپایی دانست.

ارزش معاملات سهام در ایالات متحده و کشورهای قاره آمریکا، علی‌رغم روند نزولی در ۸ ماه نخست سال میلادی جاری، به دنبال انتشار آمارهای خوشبینانه از وضعیت رشد اقتصادی در آمریکا و تقویت دلار موجب شد تا در ماه اکتبر ارزش معاملات سهام آمریکا رشد ۴۳ درصدی را نسبت به ماه قبل رکود بزند. با این وجود در ماه پایانی دوره مورد مطالعه به دنبال تضعیف ارزش دلار و انتشار گزارش فدرال رزور در خصوص نگرانی از وضعیت رشد اقتصاد جهان، ارزش معاملات سهام با افت ۳۸ درصدی به سطح ماه‌های گذشته خود بازگشت.

نمودار(۳): ارزش معاملات سهام کشورهای عضو فدراسیون بورس‌های جهانی در ۱۱ ماه نخست سال ۲۰۱۴ (میلیون دلار)

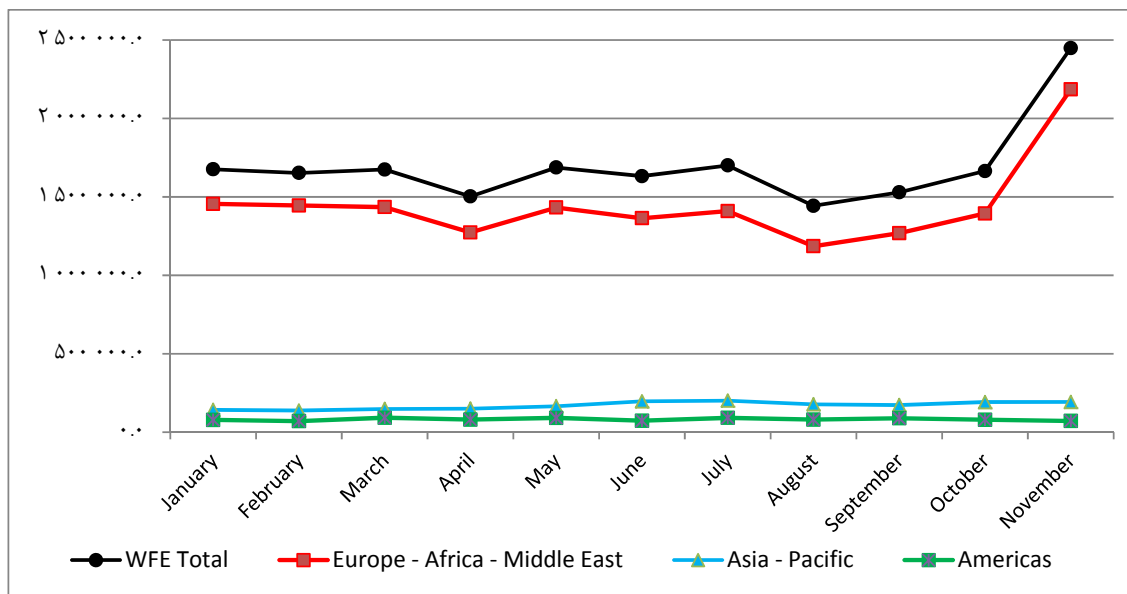


منبع: فدراسیون جهانی بورس‌ها

طبق آمار فدراسیون جهانی بورس‌ها، ارزش معاملات اوراق قرضه کشورهای عضو در ۱۱ ماه نخست سال میلادی بالغ بر ۱۸/۶ هزار میلیارد دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل (۱۷/۱ هزار میلیارد دلار) در حدود ۹/۰۴

درصد رشد داشته است. بخش عمده‌ای از این میزان رشد در آخرین ماه دوره مورد مطالعه بوده که ارزش معاملات اوراق قرضه از ۱/۶ هزار میلیارد در ماه اکتبر به ۲/۴ هزار میلیارد دلار در ماه نوامبر افزایش یافته است. شایان ذکر است که افزایش مذکور در نتیجه افزایش حجم معاملات اوراق قرضه در بازارهای اروپا می‌باشد. دلیل این افزایش نیز انتشار گزارشات ناامید کننده از وضعیت اقتصادی آلمان و فرانسه در این ماه و کاهش ارزش یورو می‌باشد که این امر موجب افزایش نااطمینانی در سرمایه‌گذاران این کشورها شده و موجب روی آوردن آنها به خرید اوراق با درآمد ثابت شده است. همانطور که از نمودار زیر مشاهده می‌گردد، بازارهای اروپایی بالغ بر ۸۵ درصد از ارزش معاملات اوراق قرضه را در میان اعضای فدراسیون جهانی بورس‌ها به خود اختصاص می‌دهند. ارزش معاملات اوراق قرضه در کشورهای آسیا- پاسیفیک همانند سهام طی دوره مورد نظر از یک روند باثبات صعودی برخوردار بود. همچنین ارزش معاملات اوراق قرضه در آمریکا نیز از یک روند باثبات بین ۷۵ تا ۹۰ میلیارد دلار برخوردار بود.

نمودار(۴): ارزش معاملات اوراق قرضه کشورهای عضو فدراسیون بورس‌های جهانی در ۱۱ ماه نخست سال ۲۰۱۴ (میلیون دلار)

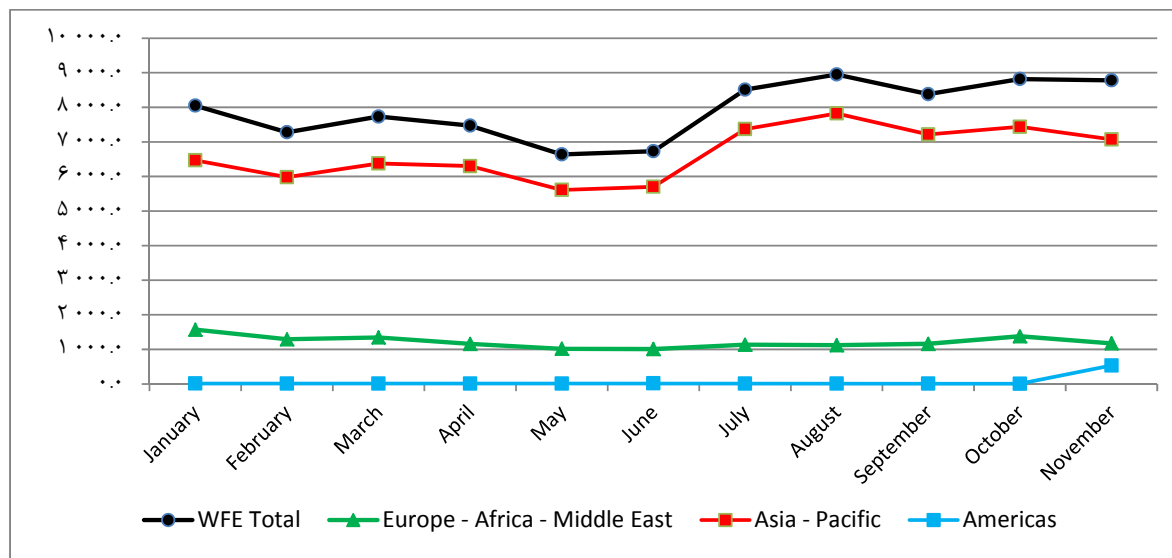


منبع: فدراسیون جهانی بورس‌ها

طبق آمار فدراسیون جهانی بورس‌ها، معاملات اوراق مشتقه کشورهای عضو در ۱۱ ماه نخست سال میلادی بالغ بر ۸۷ میلیون قرارداد بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل (۸۴ میلیون) در حدود ۳/۰۲ درصد رشد داشته است. در بازار اوراق مشتقه، کشورهای آسیا-پاسیفیک بخش عمده‌ای (حدود ۸۵ درصد) از معاملات کشورهای عضو فدراسیون جهانی بورس‌ها را به خود اختصاص می‌دهند. وضعیت معاملات قراردادهای اوراق مشتقه در کشورهای آسیا-پاسیفیک برخلاف روند روبه رشد بازارهای این منطقه در بخش معاملات سهام و اوراق قرضه، از روند همواری

برخورداد نبود، بگونه‌ای که در نیمه اول سال میلادی، تعداد معاملات اوراق مشتقه در این منطقه حدود ۶ میلیون معامله بود اما در ماه جولای با رشد ۲۰ درصدی و نزدیک شدن به تعداد ۸ میلیون معامله در ماه‌های بعدی با افت تدریجی به ۷ میلیون معامله در ماه‌های پایانی دوره مورد مطالعه کاهش یافت. اما در بازار آمریکا در ۱۰ ماه نخست سال میلادی، تعداد اوراق مشتقه معامله شده بطور متوسط در حدود ۱۰ هزار مورد بوده که در ماه نوامبر با بیش از ۸۳ برابر شدن این معاملات، شگفتی سرمایه‌گذاران در بازارهای مالی را برانگیخت. طبق آمار فدراسیون بورس‌های جهانی، تعداد معاملات اوراق مشتقه در ماه اکتبر در آمریکا ۶/۴ هزار معامله بوده که در ماه نوامبر به ۵۳۳/۱ هزار معامله افزایش یافت. تعداد معاملات اوراق مشتقه در کشورهای اروپایی و خاورمیانه طی دوره مورد مطالعه روند نزولی داشته بگونه‌ای که تعداد معاملات اوراق مشتقه در نخستین ماه سال میلادی از ۱۵۶۸/۱ هزار معامله با افت ۲۵ درصدی به ۱۱۷۵/۷ هزار معامله کاهش یافت.

نمودار(۵): تعداد معاملات مشتقات کشورهای عضو فدراسیون بورس‌های جهانی در ۱۱ ماه نخست سال ۲۰۱۴ (هزار)



منبع: فدراسیون جهانی بورس‌ها

از دیگر آمارهای جالب توجه در بازارهای سرمایه طی ۱۱ ماه نخست میلادی جاری می‌توان به رشد ۴۹ درصدی تعداد سهام معامله شده و رشد بیش از ۸ درصدی ارزش بازاری سهام در میان کشورهای عضو این فدراسیون اشاره نمود.

شایان ذکر است که یکی از مهمترین دلایل افزایش ارزش بازاری به افزایش دو برابری عرضه‌های اولیه کشورهای عضو نسبت به مدت مشابه سال قبل برمی‌گردد. در ۱۱ ماه نخست سال میلادی تعداد ۹۳۴ شرکت عرضه اولیه شده‌اند که این آمار در سال ۲۰۱۳ در حدود ۴۱۳ شرکت بود.

جدول (۱): مقایسه وضعیت بازار سهام، اوراق قرضه، قراردادهای مشتقه و صندوق‌ها در ۱۱ ماه نخست سال ۲۰۱۴

در کشورهای عضو فدراسیون جهانی بورس‌ها

عنوان	۲۰۱۴	۲۰۱۳	تغییرات سالانه (درصد)
ارزش معاملات سهام (میلیارد دلار)	۵۴۷۵۵	۴۸۲۵۱	۱۳/۴۸
تعداد سهام معامله شده (هزار)	۱۳۸۵۶۱۵۰/۵	۹۲۹۷۵۵۴/۴	۴۹
ارزش بازاری در آخرین ماه (میلیارد دلار)	۶۴۲۴۱	۵۹۴۴۵	۸/۰۶
عرضه اولیه (تعداد شرکت)	۹۳۴	۴۱۳	۲۲۶
معاملات اوراق مشتقه (هزار)	۸۷۳۴۵	۸۴۷۷۷	۳/۰۲
ارزش معاملات اوراق قرضه (میلیارد دلار)	۱۸۶۱۳	۱۷۰۶۹	۹/۰۴

منبع: فدراسیون بورس‌های جهانی

در یک تحلیل کلی می‌توان موارد ذیل را از عوامل بنیادی تاثیر گذار بر رشد بازارهای بین‌المللی سهام و اوراق

قرضه در سال ۲۰۱۴ دانست:

- بهبود رشد اقتصادی ایالات متحده آمریکا و کشورهای آسیا - پاسیفیک و انتشار آمارهای مناسب از وضعیت اقتصادی این کشورها
- افزایش ارزش دلار
- کاهش قیمت جهانی طلا
- افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران به سیاست‌های دولتمردان در کشورهای توسعه یافته
- کاهش نرخ بهره در اروپا
- افزایش تولیدات صنعتی کشورهای توسعه یافته
- افزایش حجم تجارت کالا و خدمات در سطح جهان
- کاهش قیمت جهانی نفت خام
- کاهش مناقشات ژئوپولیتیک

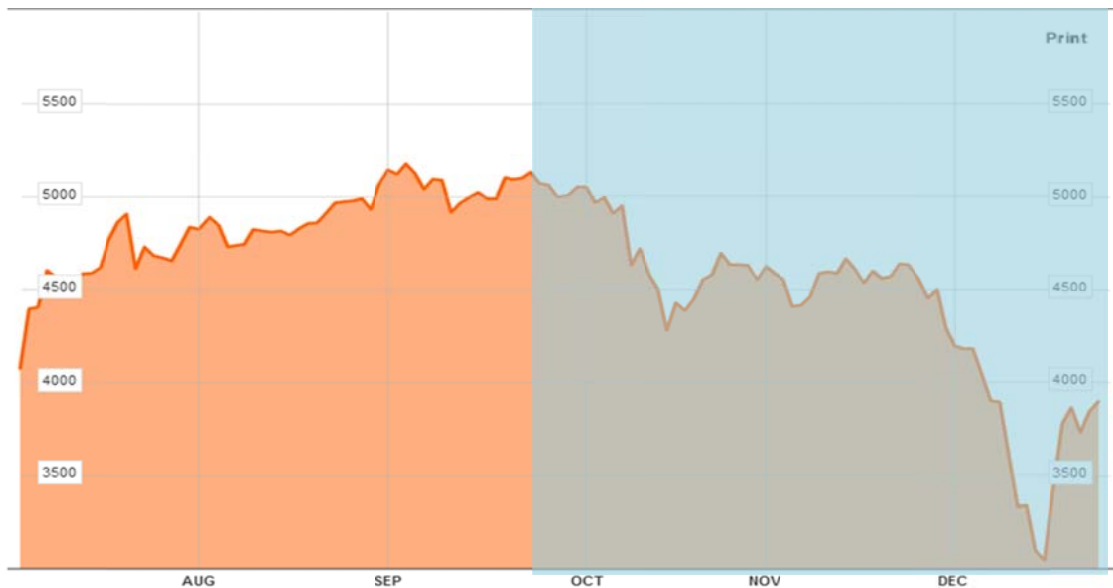
### ۱-۳-۲ بررسی وضعیت نقاط مختلف اقتصاد جهانی

#### منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا

در منطقه خاورمیانه با نگاهی بر وضعیت بورس‌های بزرگ منطقه نظیر بورس دبی و قطر مشاهده می‌گردد که شاخص بورس این دو بازار در سه ماه گذشته از افت قابل توجه‌ای برخوردار بودند، بگونه‌ای که شاخص بورس دبی طی سه ماه گذشته از ۵۱۲۷/۹۲ واحد در ۲۲ سپتامبر (۱ مهر) با افت ۲۴/۹ درصد به ۳۸۵۱/۸۷ واحد در ۲۱ دسامبر (۳۰ آذر) کاهش یافت. همچنین شاخص بورس قطر طی این مدت از ۱۴۰۰۶/۴۶ واحد در ۲۲ سپتامبر (۱ مهر) با افت ۱۱/۳ درصد به ۱۲۴۲۱/۲ واحد در ۲۱ دسامبر (۳۰ آذر) کاهش یافت.

مهمترین دلیل افت شاخص بورس در بازارهای منطقه خاورمیانه، افت شدید قیمت نفت خام اوپک، گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی بوده که این اتفاق موجب افت سهام شرکت‌های نفتی، پتروشیمی و سایر شرکت‌های صادرکننده فرآورده‌های نفتی بوده است. البته در روزهای پایانی دوره مذکور، بخشی از افت سهام این کشورها جبران گردیده است. با این وجود قیمت‌های پایین نفت خام خطری جدی برای بازارهای سهام کشورهای این منطقه می‌باشد و نگرانی گسترده‌ای برای سهامداران بورس‌های کشورهای منطقه ایجاد کرده است.

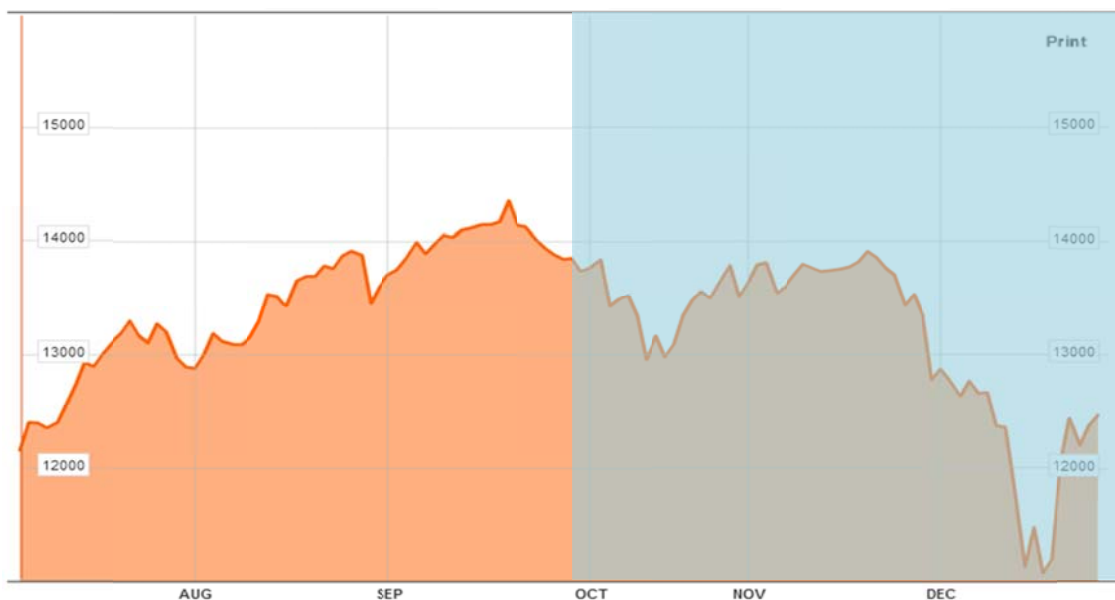
نمودار (۶): شاخص بورس دبی طی ۲۰۱۴/۶/۲۲ تا ۲۰۱۴/۱۲/۲۱



منبع: <http://www.bloomberg.com>



نمودار (۷): شاخص بورس قطر طی ۲۰۱۴/۶/۲۲ تا ۲۰۱۴/۱۲/۲۱



منبع: <http://www.bloomberg.com>

#### منطقه آسیای شرقی و جنوبی

تأثیرات مثبت کاهش قیمت جهانی نفت بر اقتصاد کشورهای آسیای شرقی که به عنوان یکی از بزرگترین متقاضیان نفت در جهان به شمار می‌آیند، طی دوره مورد مطالعه ملموس بوده است. این تأثیرات مثبت در بازار بورس شانگهای موجب شد تا شاخص بورس این منطقه طی سه ماه گذشته از ۲۳۰۹/۷ واحد در ۲۲ سپتامبر (۱ مهر) با رشد ۳۵/۴ درصد به ۳۱۲۷/۴ واحد در ۲۱ دسامبر (۳۰ آذر) افزایش یابد.

اگرچه تأثیر مثبت کاهش قیمت نفت برای شرکت‌های ژاپنی نیز ملموس بوده است اما این کشور در شرایط رکودی قرار دارد و این امر موجب شده تا در برخی بازه‌های زمانی، شاخص بورس نیکی ژاپن با افت چشمگیری مواجه شود و ارزش این ژاپن در برابر دلار به کمترین مقدار خود در طول شش سال گذشته برسد، البته مجدداً این شاخص تعدیل شده و به روند صعودی خود بازگشته است. در اواسط اکتبر نیز سخنرانی شینزو آبه، نخست‌وزیر ژاپن در مورد زیان پایین بودن ارزش این تأثیر قابل توجه‌ای در افت شاخص بورس این کشور داشت. البته در روزهای بعدی به دنبال سخنرانی هاروهیکو کورودا، رئیس بانک مرکزی در خصوص عدم نیاز به اعمال سیاست پولی، در صورت تحقق نرخ تورم هدف ۲ درصدی تا پایان آوریل آینده، مجدداً ارزش این افزایش یافت و موجب بهبود شاخص سهام شرکت‌ها شد. البته در اواسط دسامبر به دنبال کاهش رتبه اعتباری ژاپن توسط موسسه اعتبارسنجی مودی، بار دیگر شاخص نیکی افت داشت که مجدداً در روزهای بعدی این شاخص تعدیل گشت. ولی با این وجود به نظر می‌رسد اقتصاد ژاپن در حال ورود به وضعیت رکودی می‌شود. شاخص بورس این منطقه طی سه ماه گذشته از

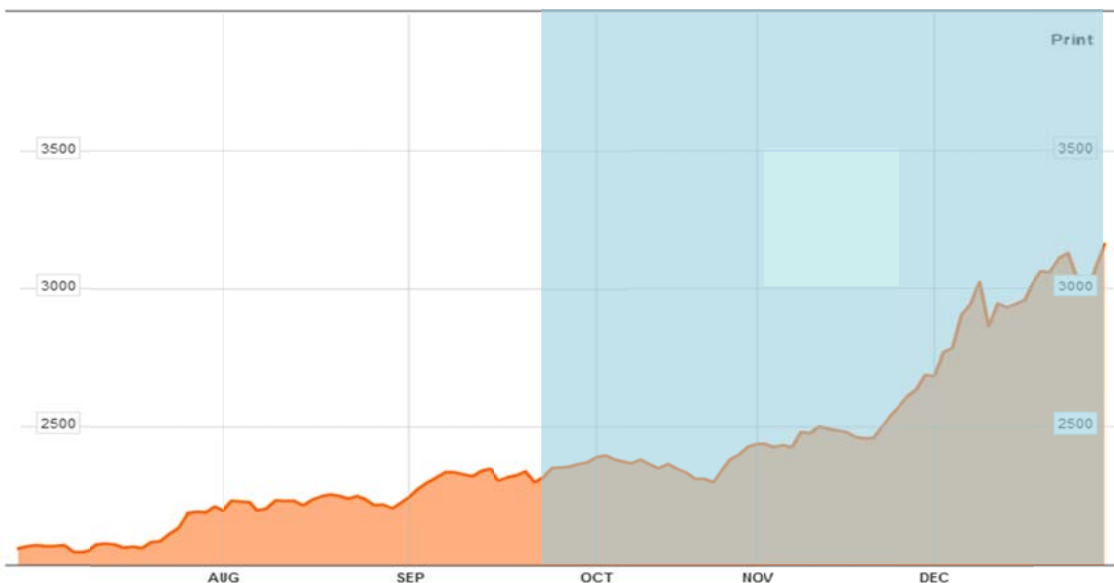
۱۶۱۶۷ واحد در ۲۲ سپتامبر (۱ مهر) با افت ۱۰/۱ درصد به ۱۴۵۳۲ واحد در ۲۲ اکتبر (۳۰ مهر) کاهش یافت اما مجدداً با رشد ۲۱/۳ درصدی به ۱۷۶۳۵ واحد در ۲۱ دسامبر (۳۰ آذر) افزایش یافت. متوسط رشد دوره سه ماهه این شاخص، نیز ۹/۱ درصد بود.

نمودار(۸): شاخص بورس نیکی ژاپن طی ۲۰۱۴/۱۲/۲۱ تا ۲۰۱۴/۶/۲۲



منبع: <http://www.bloomberg.com>

نمودار(۹): شاخص بورس شانگهای چین طی ۲۰۱۴/۱۲/۲۱ تا ۲۰۱۴/۶/۲۲



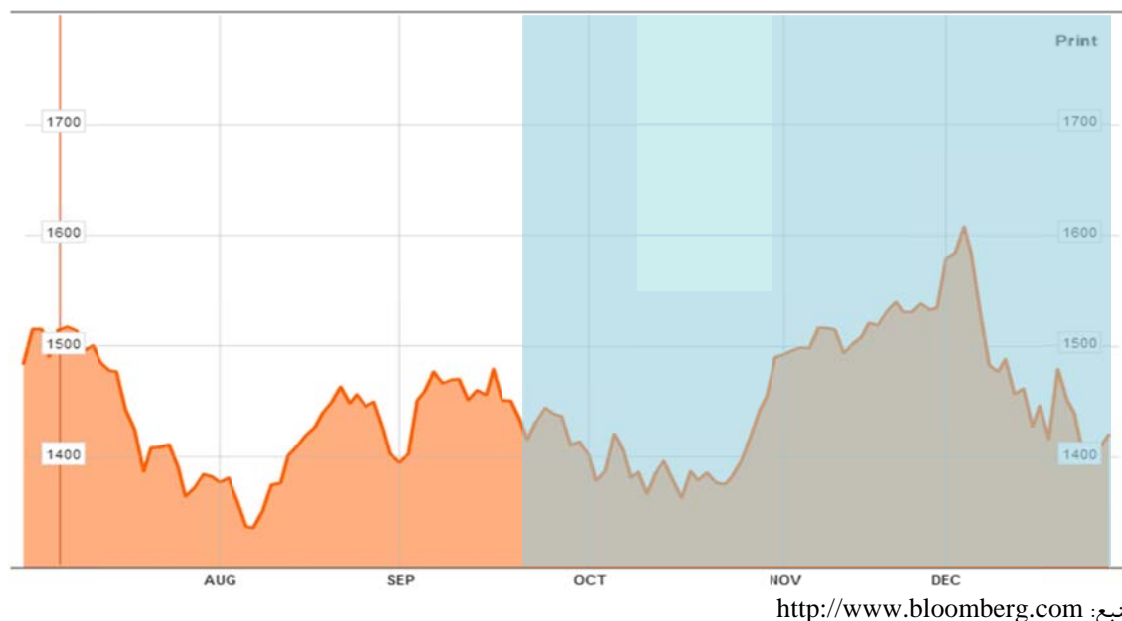
منبع: <http://www.bloomberg.com>

### کشورهای مستقل مشترک المنافع

وضعیت شاخص بورس در کشورهای مستقل مشترک المنافع نیز از روند کشورهای اروپایی تبعیت می‌کنند و در اکثر بورس‌ها وضعیت رفت و برگشتی مشاهده می‌شود. اما تنش‌های چندماه گذشته بین روسیه و اوکراین و

تحریم‌های تحمیل شده اروپا و آمریکا بر روسیه موجب افت و خیزهای شاخص سهام بورس روسیه طی سه ماهه گذشته شده است. در این رابطه کاهش صادرات انرژی روسیه به اروپا، کاهش قیمت جهانی نفت، خروج سرمایه‌گذاران از روسیه و افزایش نرخ بیکاری و تورم و همچنین کاهش ارزش روبل روسیه در برابر دلار و یورو موجب تزلزل پایه‌های اقتصادی این کشور شده است. شاخص بورس روسیه طی سه ماه از گذشته از ۱۴۱۲/۸ واحد در ۲۲ سپتامبر (۱ مهر) با رشد ۱۴/۱۶ درصد به ۱۶۱۲/۴ واحد در ۴ دسامبر (۱۳ آذر) افزایش یافت اما مجدداً با افت ۱۰/۱ درصدی به ۱۴۳۷/۲ واحد در ۲۱ دسامبر (۳۰ آذر) کاهش یافت. پیش‌بینی می‌شود با ادامه چنین وضعیتی، شاهد افت بیش از پیش شاخص بازار بورس روسیه در ماه‌های آتی باشیم. البته افزایش نرخ تورم تا حدودی مانع از افت شدید شاخص اسمی شده است.

نمودار(۱۰): شاخص بورس روسیه طی ۲۰۱۴/۳/۲۲ تا ۲۰۱۴/۹/۲۲



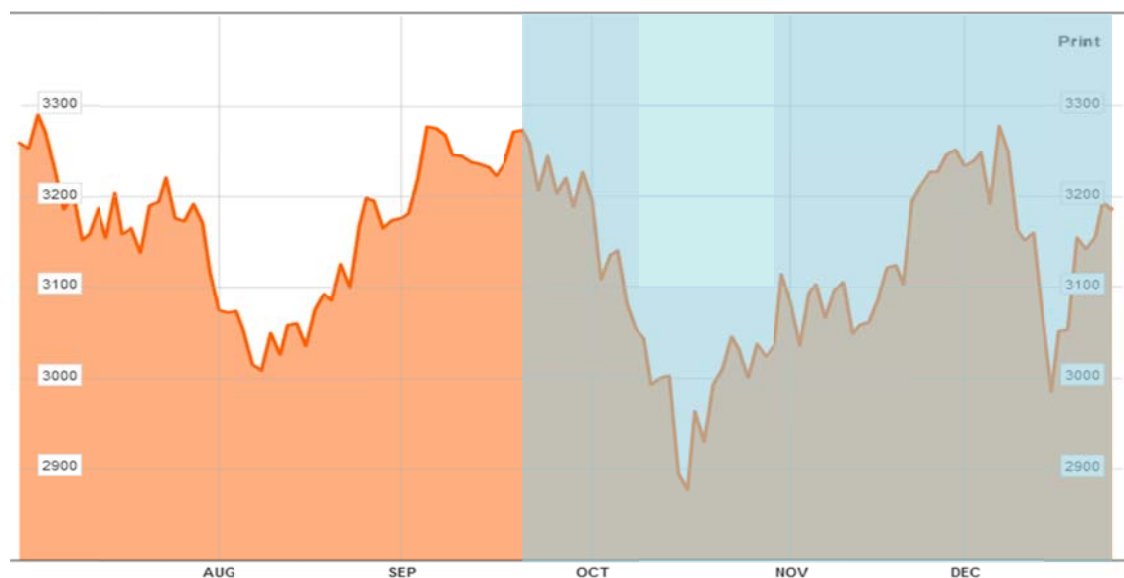
## اروپا

شاخص بورس کشورهای اروپایی نیز طی سه ماه گذشته روند پرنوسانی داشتند، بگونه‌ای که شاخص اکثر بازارها حالت رفت و برگشتی داشت. به عنوان نمونه شاخص یورو استاکس (EURO STOXX 50) در طی سه ماهه

۱. EURO STOXX 50 شاخص سهام، متعلق به شرکت‌های مستقر در منطقه یورو می‌باشد، که توسط شرکت استاکس (Stoxx Ltd) طراحی شده است و ارائه دهندگان این شاخص؛ بورس آلمان (یا دویچه بورزه Deutsche Börse) و سیکس گروپ (یا گروه شش SIX Group) می‌باشند.

گذشته از ۳۲۲۵/۵ واحد در ۲۲ سپتامبر (۱ مهر) با افت ۱۰/۸۵ درصد به ۲۸۷۵/۳۴ واحد در ۱۵ اکتبر (۲۳ مهر) کاهش یافت، اما مجدداً با رشد ۱۳/۹۸ درصدی به ۳۲۷۷/۴ واحد در ۵ دسامبر (۱۴ آذر) افزایش یافت، البته مجدداً ظرف ۱۰ روز با افت ۹ درصدی به ۲۹۸۲/۲ واحد در ۱۵ دسامبر (۲۴ آذر) کاهش یافت و در ادامه با رشد ۵/۶ درصدی به ۳۱۵۴/۵ واحد در ۲۱ دسامبر (۳۰ آذر) افزایش یافت. در بررسی تحلیل نوسانات بالای شاخص بورس کشورهای اروپایی می‌توان برخی عوامل تقویت کننده شاخص نظیر کاهش قیمت جهانی نفت و برخی عوامل تضعیف کننده شاخص بورس نظیر رشد ضعیف اقتصاد کشورهای این منطقه<sup>۱</sup>، انتشار اخبار ناامیدکننده از وضعیت کشورهای بزرگ این منطقه (آلمان و فرانسه)، نگرانی‌ها درباره تورم معکوس را ذکر نمود. در این بین نوسانات مداوم نرخ برابری یورو به دلار نیز به عنوان یکی از متغیرهای تاثیرگذار بر شاخص بورس قابل بررسی است.

نمودار(۱۱): شاخص بورس EURO STOXX 50 طی ۲۰۱۴/۶/۲۲ تا ۲۰۱۴/۹/۲۲



منبع: <http://www.bloomberg.com>

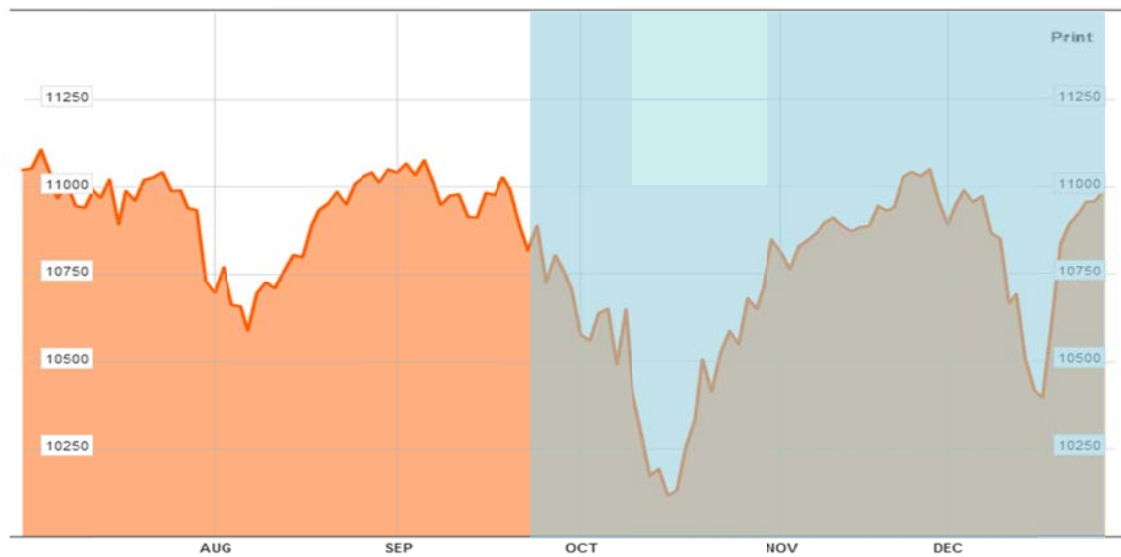
## آمریکا

در آمریکا نیز با توجه به بهبود وضعیت اقتصادی این کشور در سال‌های اخیر، روند بلندمدت شاخص بورس این کشور نیز روبه بهبود بوده اما با بررسی وضعیت شاخص بورس نیویورک در سه ماه گذشته مشاهده می‌گردد که شاخص این بورس نیز همانند شاخص‌های اروپایی وضعیت سینوسی و رفت و برگشتی داشته، بگونه‌ای که در طی سه ماهه گذشته، شاخص این بورس از ۱۰۸۹۲/۶ واحد در ۲۲ سپتامبر (۱ مهر) با افت ۷/۰۱ درصد به ۱۰۱۲۰/۱

۱. کمیسیون اروپا در اواسط پاییز اعلام کرد که رشد تولید ناخالص اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۴ را ۸ دهم درصد پیش‌بینی می‌کند. پیش از این، رقم مورد انتظار برای رشد سال جاری اروپا ۱/۲ درصد اعلام شده بود

واحد در ۱۴ اکتبر (۲۲ مهر) کاهش یافت، اما مجدداً با رشد ۹/۷۸ درصدی به ۱۱۱۱۰/۴ واحد در ۲۶ نوامبر (۵ آذر) افزایش یافت، البته مجدداً با افت ۶/۴۸ درصدی به ۱۰۳۹۰/۲ واحد در ۱۶ دسامبر (۲۵ آذر) کاهش یافت و در ادامه ظرف ۵ روز با رشد ۵/۱ درصدی به ۱۰۹۱۹/۹ واحد در ۲۱ دسامبر (۳۰ آذر) افزایش یافت. در بررسی تحلیل نوسانات بالای شاخص بورس آمریکا نیز می‌توان برخی عوامل تقویت کننده شاخص نظیر کاهش قیمت جهانی نفت، انتشار آمار مناسب از وضعیت اشتغال و وضعیت اقتصادی مناسب این کشور و پایان خرید اوراق قرضه توسط فدرال رزور اشاره نمود. البته برخی عوامل تضعیف کننده این شاخص نیز نظیر انتشار گزارش فدرال رزور در خصوص نگرانی از وضعیت اقتصاد جهانی اشاره نمود. در این بین نوسانات مداوم نرخ برابری دلار به یورو نیز به عنوان یکی از متغیرهای تاثیرگذار بر شاخص بورس قابل بررسی است.

نمودار(۱۲): شاخص بورس نیویورک طی ۲۰۱۴/۶/۲۲ تا ۲۰۱۴/۹/۲۲



منبع: <http://www.bloomberg.com>

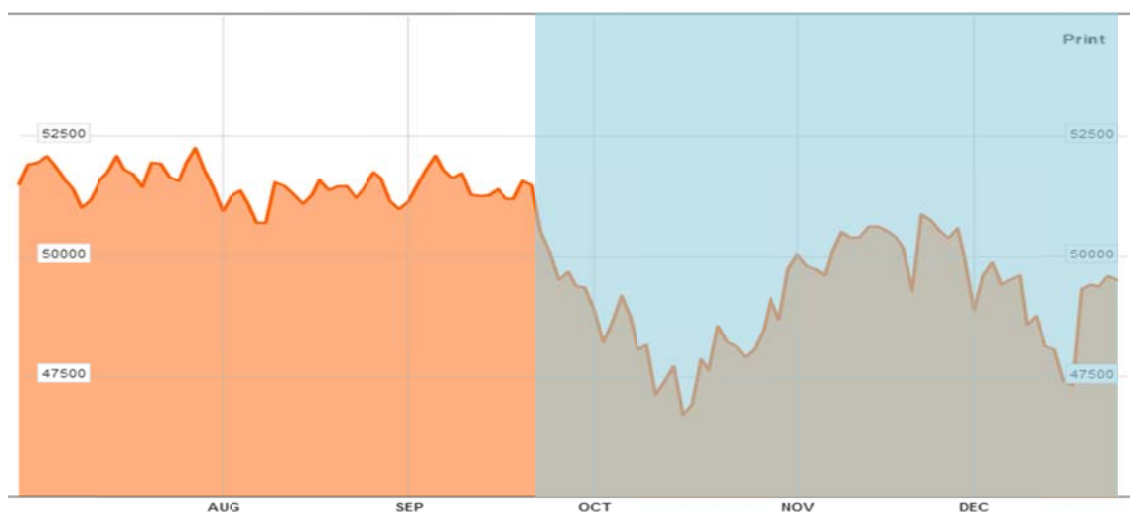
### صحرای آفریقا

اکثر کشورهای قاره آفریقا از داشتن یک بازار بورس سازمان یافته محرومند، با این وجود بازارهای بورس برخی از کشورهای این منطقه نظیر آفریقای جنوبی و مصر جزء بورس های مطرح می‌باشند. با بررسی وضعیت بورس آفریقای جنوبی در سه ماه گذشته مشاهده می‌گردد که روند شاخص بورس این منطقه نیز از نوسانات شاخص های جهانی بورس ها در اروپا و آمریکا تاثیر پذیرفته است. علاوه بر این کاهش قیمت جهانی نفت و گسترش بیماری ابولا در آفریقا

در کنار برخی ناآرامی‌ها در برخی از کشورهای آفریقایی موجب افت شاخص بورس این کشور طی سه ماه گذشته بوده است.

طی این مدت شاخص بورس آفریقای جنوبی برخلاف روند با ثبات ماه‌های گذشته از ۵۰۴۸۵/۵ واحد در ۲۲ سپتامبر (۱ مهر) با افت ۲/۱ درصدی به ۴۹۳۹۹/۴ واحد در ۲۱ دسامبر (۳۰ آذر) کاهش یافت

نمودار(۱۳): شاخص بورس آفریقای جنوبی طی ۲۰۱۴/۶/۲۲ تا ۲۰۱۴/۹/۲۲



منبع: <http://www.bloomberg.com>

## ۲- ایران

### ۲-۱ تحولات بخش کلان

#### ۲-۱-۱ رتبه ۱۳۱ ایران در شاخص توانمندسازی تجاری

سازمان تجارت جهانی با انتشار گزارش سالانه، وضعیت توانمندسازی تجاری ۱۳۸ کشور را مورد بررسی قرار داد. شاخص توانمندسازی تجاری به صورت کلی به بررسی رقابت‌پذیری در صادرات، توسعه بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری خارجی، یکپارچگی بازارها و رشد اقتصادی کشورها می‌پردازد و سازمان تجارت جهانی برای بررسی آن ۷ رکن و شاخص مشخص را مورد بررسی قرار می‌دهد. در ادامه ضمن معرفی کوتاه این ارکان به بررسی جایگاه ایران در هر یک از آنها می‌پردازیم:

##### ۱- دسترسی به بازارهای داخلی

در رکن «دسترسی به بازار»، سیاست تجاری کشورها در خصوص حمایت‌های تعرفه‌های بررسی می‌شود. مولفه‌های این رکن عبارتند از: تعرفه‌های متوسط موزون شده بر حسب تجارت، سهم کالاهای وارداتی معاف از عوارض گمرکی و پیچیدگی نظام تعرفه‌ای<sup>۱</sup>. رتبه ایران در این رکن در میان ۱۷ کشور منطقه، ۱۷ و در میان ۱۳۸ کشور جهان نیز ۱۳۸ است.

##### ۲- دسترسی به بازارهای خارجی

این رکن، به ارزیابی موانع تعرفه‌ای صادرات در بازارهای کشورهای مقصد می‌پردازد. این رکن شامل میانگین نرخ تعرفه‌ها و حاشیه ترجیح در بازارهای مقصد می‌باشد که بصورت موافقت‌نامه‌های تجاری دوجانبه، منطقه‌ای یا به صورت ترجیحات تجاری است. رتبه ایران در میان ۱۷ کشور منطقه ۱۷ و در میان ۱۳۸ کشور جهان، ۱۳۳ است.

##### ۳- کارایی و شفافیت ترتیبات اداری در مرزها

این رکن، کارایی، شفافیت و هزینه‌های مرتبط با صادرات و واردات کالاها را می‌سنجد. در این رکن کیفیت، گستره و جامعیت خدمات اصلی گمرک و مراکز وابسته، متوسط زمان صرف شده، هزینه و تعداد مدارک مورد نیاز را برای واردات و صادرات کالاها ارزیابی می‌شود. علاوه بر این مولفه‌هایی نظیر میانگین زمان لازم برای طی کردن رویه‌های گمرکی و شفافیت فرآیندها در این رکن سنجیده می‌شود. رتبه ایران در این رکن نیز در میان ۱۷ کشور منطقه، ۱۷ است و در میان ۱۳۸ کشور مورد بررسی، ۱۱۹ گزارش شده است.

۱. که از طریق واریانس تعرفه، رواج تعرفه‌های بالا و تعرفه‌های مقطوع (برای هر واحد از کالای وارداتی) و تعداد تعرفه‌های مجزا سنجیده می‌شود.

#### ۴- قابلیت دسترسی و کیفیت زیرساخت‌های حمل‌ونقل

در این رکن، قابلیت دسترسی و کیفیت زیرساخت‌های داخلی در چهار حوزه؛ حمل‌ونقل جاده‌ای، هوایی، ریلی و دریایی سنجیده می‌شود. رتبه ایران در این رکن در میان ۱۷ کشور منطقه، ۱۵ و در میان ۱۳۸ کشور مورد بررسی، ۶۵ است.

#### ۵- قابلیت دسترسی و کیفیت خدمات حمل‌ونقل

در این رکن که به عنوان مکمل رکن (۴) است، مولفه‌هایی نظیر حضور و ظرفیت شرکت‌های بارگیری و لجستیک، سهولت، هزینه و حضور به‌هنگام خدمات بارگیری و کارآیی حمل کالا با پست سنجیده می‌شود. در این رکن ایران در میان ۱۷ کشور منطقه، رتبه ۱۳ و در میان ۱۳۸ کشور رتبه ۹۰ را کسب نمود.

#### ۶- قابلیت دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات

این رکن، قابلیت دسترسی و کیفیت فناوری اطلاعات و ارتباطات کشورها را می‌سنجد. در این رکن مولفه‌هایی نظیر میزان دسترسی به تلفن همراه و اینترنت در سطح جامعه، شرکت‌ها و دولت، کیفیت دسترسی به اینترنت از طریق سنجش دسترسی به اینترنت پرسرعت ارزیابی می‌شود. رتبه ایران در میان ۱۷ کشور منطقه در این رکن، ۱۶ و در میان ۱۳۸ کشور، ۱۰۳ است.

#### ۷- محیط عملیاتی

در این رکن، کیفیت محیط عملیاتی موثر بر ظرفیت شرکت‌ها برای تجارت، صادرات، واردات و حمل‌ونقل مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این رکن، مولفه‌هایی نظیر میزان حمایت از حقوق مالکیت، کیفیت و بی‌طرفی نهادهای عمومی از جمله قوه قضائیه در بررسی و داوری مناقشات بازرگانی، دسترسی به منابع مالی از جمله تامین مالی تجاری، تسهیل شرایط برای سرمایه‌گذاری خارجی و مشارکت نیروی کار خارجی و سطح امنیت فیزیکی در ارتباط با جرائم و تروریسم مورد سنجش قرار می‌گیرد. رتبه ایران در میان ۱۷ کشور منطقه، ۱۷ در میان کشورهای دنیا ۱۲۵ است.



در جدول زیر نیز رتبه برخی کشورها براساس ارکان هفت‌گانه ارائه شده است.

جدول (۲): بهترین کشورها از نظر رتبه در شاخص توانمندسازی تجاری در جهان و منطقه و مقایسه با ایران

کشور	رتبه کل در شاخص توانمندسازی تجاری	رکن ۱: دسترسی به بازارهای داخلی	رکن ۲: دسترسی به بازارهای خارجی	رکن ۳: کارآیی و شفافیت تریبیات اداری در مرزها	رکن ۴: قابلیت دسترسی و کیفیت زیرساخت‌های حمل و نقل	رکن ۵: قابلیت دسترسی و کیفیت خدمات حمل و نقل	رکن ۶: قابلیت دسترسی و استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات	رکن ۴: محیط عملیاتی
سنگاپور	۱	۲	۱۳	۱	۲	۱	۸	۲
هنگ‌کنگ	۲	۱	۱۲۵	۱۱	۲	۵	۱۱	۱
هلند	۲	۴۶	۹۷	۴	۹	۲	۲	۸
نیوزلند	۲	۵	۶۵	۶	۲۹	۲۵	۱۶	۷
فنلاند	۵	۴۶	۹۷	۲	۲۰	۱۷	۲	۳
بریتانیا	۶	۴۶	۹۷	۷	۱۰	۹	۲	۱۱
سوئیس	۷	۸۵	۷۱	۱۲	۱۲	۸	۱۴	۵
شیلی	۸	۹	۲	۲۶	۶۲	۲۳	۲۶	۲۵
سوئد	۹	۴۶	۹۷	۳	۲۵	۷	۱	۹
آلمان	۱۰	۴۶	۹۷	۱۳	۵	۳	۲۱	۱۲
ایران	۱۳۱	۱۳۸	۱۳۳	۱۱۹	۶۵	۹۰	۱۰۳	۱۲۵

Source: world Economic Forum (Global Enabling Trade Report 2014)

براساس گزارش ۲۰۱۴ میلادی سازمان تجارت جهانی، کشور سنگاپور در رتبه نخست شاخص توانمندسازی تجاری قرار گرفت و پس از آن هنگ‌کنگ، هلند نیوزلند و فنلاند در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. طبق این گزارش در رتبه‌بندی منطقه‌ای، ونزوئلا ضعیف‌ترین عملکرد در منطقه آمریکای جنوبی را داشته و در آسیا مغولستان در پایین‌ترین رتبه قرار دارد، همچنین ضعیف‌ترین رتبه در خاورمیانه و شمال آفریقا متعلق به ایران و در آفریقا متعلق به کشور چاد بوده است.

## ۲-۱-۲ بهبود ۲ پله‌ای رتبه ایران در شاخص فضای کسب و کار

بانک جهانی در آبان ماه سال جاری، در گزارش سالانه خود وضعیت کشورها را در شاخص فضای کسب‌وکار مورد بررسی قرار داد. در این گزارش ایران از میان ۱۸۹ کشور مورد بررسی در شاخص فضای کسب‌وکار، با ارتقاء ۲ پله‌ای نسبت سال گذشته، در جایگاه ۱۳۰ام قرار گرفت.

شاخص کسب و کار مجموعه‌ای از ۱۰ زیرشاخص است که در ادامه ضمن معرفی مختصر آنها، به ذکر رتبه ایران

بر اساس هر یک پرداخته می‌شود.

۱- شاخص راه‌اندازی کسب‌وکار: این شاخص بر اساس چهار معیار: تعداد مراحل قانونی برای راه‌اندازی کسب‌وکار، زمان لازم برای راه‌اندازی یک کسب‌وکار، هزینه متوسط راه‌اندازی یک کسب‌وکار و حداقل سرمایه لازم برای راه‌اندازی یک کسب‌وکار سنجیده می‌شود. بر اساس این گزارش رتبه ایران در راه‌اندازی یک کسب‌وکار با ارتقاء ۸ پله‌ای نسبت به گزارش سال گذشته در جایگاه ۶۲ قرار گرفته است.

۲- شاخص اخذ مجوز ساخت‌وساز: رتبه ایران در زمینه اخذ مجوز ساخت‌وساز با تنزل ۱۱ پله‌ای نسبت به گزارش سال گذشته در جایگاه ۱۷۲ قرار گرفته است. شاخص مذکور بیانگر این است که اخذ مجوز ساخت‌وساز در ایران دشوارتر شده است.

۳- شاخص ثبت دارایی‌ها: رتبه ایران در در بخش ثبت دارایی‌ها با تنزل ۲ پله‌ای نسبت به گزارش سال گذشته در جایگاه ۱۶۱ قرار گرفته است

۴- شاخص کسب اعتبارات: رتبه ایران در زمینه کسب اعتبارات (دریافت وام)، با تنزل ۳ پله‌ای نسبت به گزارش سال گذشته در جایگاه ۸۹ قرار گرفته است. شاخص مذکور بیان می‌دارد که وام‌گیری در ایران نسبت به سال گذشته دشوارتر شده است.

۵- شاخص حمایت از سرمایه‌گذاران خرد: این شاخص بر اساس سه معیار: میزان قوانین مربوط به تضاد منافع، میزان حاکمیت سهامداران ایران و قدرت حمایت از سرمایه‌گذاران خرد ارزیابی می‌شود. رتبه ایران در زمینه حمایت از سرمایه‌گذاران خرد، با تنزل ۱۱ پله‌ای نسبت به گزارش سال گذشته در جایگاه ۱۵۴ قرار گرفته است.

۶- شاخص مالیات: این شاخص بر اساس سه معیار: (۱) تعداد مالیات‌هایی که فرد در هر سال باید بپردازد، (۲) زمان محاسبه و پرداخت مالیات و (۳) نرخ کل مالیات ارزیابی می‌شود. رتبه ایران در زمینه شاخص مالیات، با تنزل ۶ پله‌ای نسبت به گزارش سال گذشته در جایگاه ۱۲۴ قرار گرفته است.

۷- شاخص تجارت: این شاخص بر اساس شش معیار: (۱) تعداد مدارک مورد نیاز برای صادرات، (۲) زمان لازم برای صادرات، (۳) هزینه صادرات، (۴) تعداد مدارک لازم برای واردات، (۵) زمان لازم برای واردات و (۶) هزینه واردات ارزیابی می‌شود. رتبه ایران در زمینه شاخص تجارت، با ارتقاء ۷ پله‌ای نسبت به گزارش سال گذشته در جایگاه ۱۴۸ قرار گرفته است.

۸- شاخص اجرای قراردادهای: این شاخص بر اساس سه معیار: تعداد مراحل، اجرای قراردادهای، زمان نهایی شدن قراردادهای و هزینه دادرسی سنجیده می‌شود. رتبه ایران در زمینه سهولت اجرای قراردادهای، با ارتقاء ۱ پله‌ای نسبت به گزارش سال گذشته در جایگاه ۶۶ قرار گرفته است.

۹- شاخص قوانین ورشکستگی: این شاخص بر اساس چهار معیار: (۱) زمان مربوط به تعطیلی یک بنگاه اقتصادی، (۲) هزینه (به‌عنوان درصدی از سرمایه بنگاه)، نرخ احیا، (۳) تجدید بنگاه اقتصادی و (۴) قدرت قوانین مربوط به ورشکستگی سنجیده می‌شود. رتبه ایران از نظر قوانین مربوط به ورشکستگی ۱۳۸ اعلام شده که نسبت به گزارش سال گذشته یک رتبه تنزل یافته است.

۱۰- شاخص دریافت انرژی برق: رتبه ایران در دریافت اشتراک برق با ۱۲ پله صعود از رتبه ۱۱۹ در گزارش سال گذشته به رتبه ۱۰۷ در گزارش سال جاری ارتقا یافته است.

طبق گزارش بانک جهانی بین سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۴ در حدود ۸۵ درصد از اقتصادهای اروپا و آسیای مرکزی موفق به انجام حداقل یک اصلاح در قوانین در راستای تسهیل فعالیت اقتصادی کارآفرینان داخلی شده‌اند. بر اساس گزارش بانک جهانی در شاخص کسب و کار سنگاپور در رتبه نخست قرار گرفت و پس از آن به ترتیب کشورهای نیوزیلند، هنگ کنگ و دانمارک در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. کشور اریتره از قاره آفریقا نیز در رتبه آخر قرار گرفته است.

جدول (۳): رتبه ایران از منظر شاخص‌های کسب و کار در سال ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵

شاخص	رتبه کسب و کار در سال ۲۰۱۵	رتبه کسب و کار در سال ۲۰۱۴	تغییر رتبه
راه‌اندازی کسب و کار	۶۲	۷۰	↑ ۸
اخذ مجوز ساخت و ساز	۱۷۲	۱۶۱	↓ - ۱۱
ثبات دارایی‌ها	۱۶۱	۱۵۹	↓ - ۲
کسب اعتبارات	۸۹	۸۶	↓ - ۳
حمایت از سرمایه‌گذاران خرد	۱۵۴	۱۴۳	↓ - ۱۱
مالیات	۱۲۴	۱۱۸	↓ - ۶
تجارت	۱۴۸	۱۵۵	↑ ۷
اجرای قراردادهای	۶۶	۶۷	↑ ۱
قوانین ورشکستگی	۱۳۸	۱۳۷	↓ - ۱
دریافت انرژی برق	۱۰۷	۱۱۹	↑ ۱۲

## ۲-۱-۳ بهبود ۸ پله‌ای رتبه ایران در شفافیت ادای و اقتصادی

سازمان بین‌المللی شفافیت در آذرماه سال جاری، رتبه کشورهای جهان در شفافیت اداری و اقتصادی را منتشر کرد. در این رتبه‌بندی، ۱۷۵ کشور از لحاظ فساد اداری و اقتصادی مورد بررسی قرار گرفتند. بر اساس این شاخص رتبه ایران با نمره ۲۷ (از ۱۰۰) با ۸ پله ارتقاء از ۱۴۴ در سال ۲۰۱۳، به ۱۳۶ در میان ۱۷۵ کشور رسید<sup>۱</sup>. در این شاخص کشور دانمارک با نمره ۹۲ شفاف‌ترین کشور جهان معرفی شد و پس از آن کشورهای نیوزیلند (با نمره ۹۱) و فنلاند (با نمره ۸۹) به ترتیب رتبه‌های دوم و سوم را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین کشورهای کره‌شمالی و سومالی نیز با رتبه ۱۷۴ به‌طور مشترک در رتبه آخر قرار گرفتند و به‌عنوان فاسدترین کشورها شناخته شدند

## ۲-۱-۴ گزارش بانک مرکزی از نرخ رشد اقتصادی کشور در سه ماه نخست سال ۱۳۹۳

بانک مرکزی در مهرماه سال جاری گزارش جامعی از وضعیت رشد اقتصادی ایران در سه ماه نخست سال جاری را منتشر کرد. طبق این گزارش:

- تولید ناخالص داخلی کشور با رشد نزدیک به ۴/۶ درصد طی سه ماه نخست سال جاری در مقایسه با مدت مشابه سال قبل همراه بود که این امر موجب افزایش خوش‌بینی به فرآیند خروج اقتصاد کشور از رکود اقتصادی است. همچنین رشد تولید ناخالص داخلی بدون احتساب نفت در این دوره ۴/۶ درصد اعلام گردید.

- در بین بخش‌های چهارگانه اقتصادی، بخش‌های «صنایع و معادن» و «نفت» بیشترین رشد را به خود اختصاص دادند. بر اساس این آمارها، رشد بخش «صنایع و معادن» و بخش نفت به ترتیب برابر با ۸/۱ درصد و ۶/۱ درصد می‌باشد. رشد بخش «خدمات» و «کشاورزی» نیز به ترتیب برابر با ۳/۷ درصد و ۳/۱ درصد بوده است. شایان ذکر است که در سه ماه اول سال گذشته، تنها بخش «کشاورزی» دارای رشد «مثبت» بود و سایر بخش‌ها با کاهش حجم فعالیت‌های خود و رشد منفی مواجه بودند.

- در بین زیرگروه‌های بخش «صنایع و معادن» گروه‌های «صنعت»، «معدن» و «برق، گاز و آب» دارای رشدی بالای ۱۰ درصد بوده‌اند؛

- در بین زیرگروه‌های بخش «خدمات» نیز رشد گروه «خدمات موسسات پولی و مالی» بسیار بالا و به میزان ۱۵/۹ درصد بوده و گروه «بازرگانی، رستوران و هتلداری» نیز با رشد ۷/۳ درصد همراه بوده است.

- طبق آمار منتشره نزدیک به ۱/۵ درصد از رشد ۴/۶ درصدی تولید ناخالص داخلی در نتیجه رشد زیرگروه «صنعت» و حدود ۱ درصد از آن نیز در نتیجه رشد زیرگروه «بازرگانی، رستوران و هتلداری» بوده است.

۱. نمره ایران در شفافیت اداری و اقتصادی در گزارش سال ۲۰۱۳ برابر با ۲۵ و در گزارش سال ۲۰۱۲ برابر با ۲۸ بوده است.

جدول (۴): نرخ رشد بخش‌های مختلف اقتصادی طی فصول سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳

۱۳۹۳	۱۳۹۲					به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۸۳ (واحد درصد)
	بهار	سال	زمستان	پاییز	تابستان	
۳/۳	۴/۷	-۴/۲	-۱/۱	۶/۹	۶/۸	روه کشاورزی
۶/۱	-۸/۹	۳/۶	-۱۱/۷	-۲/۶	-۲۱/۹	گروه نفت
۸/۱	-۲/۹	۰/۸	-۰/۵	-۵/۷	-۷	گروه صنایع و معدن
۱۰/۵	۰/۹	۱۱/۳	-۹	-۴/۶	۴/۲	معدن
۱۰	-۳/۹	-۰/۸	-۱/۶	-۵/۴	-۸/۵	صنعت
۱۱/۷	۵/۴	۵/۱	۶/۴	۶/۴	۳/۵	برق، آب، گاز
۲/۱	-۳/۱	۱/۸	۱/۸	-۹/۲	-۷/۸	ساختمان
۳/۷	-۱/۵	-۲/۵	-۱/۲	-۱	-۱/۱	گروه خدمات
۷/۳	-۵	-۲/۷	-۳/۲	-۶/۷	-۷/۹	بازرگانی، رستوران و هتلداری
۱/۴	۱/۹	۱/۲	۱/۸	۱/۹	۲/۶	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات
۱۵/۹	-۱۲/۷	-۵/۶	-۱۱/۲	-۱۳/۹	-۲۰/۱	خدمات مؤسسه پولی و مالی
۲/۷	-۰/۳	-۶/۷	۰/۹	۲/۵	۲/۹	خدمات مستغلات و خدمات حرفه‌ای
۰	۰	۰	۰	۰	۰	خدمات عمومی
-۲/۱	۵/۶	۳/۹	-۵	۷/۳	۱۶/۶	خدمات اجتماعی، شخصی و خانگی
۱۵	-۱۱/۵	۱/۸	-۱۱/۵	-۱۴/۹	-۲۰/۹	کسر می‌شود: کارمزد احتسابی
۴/۶	-۱/۹	-۱/۱	-۱/۸	-۰/۹	-۴/۱	تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه
۴/۴	-۱/۱	-۱/۶	-۰/۶	-۰/۸	-۱/۴	تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه (بدون نفت)

منبع: بانک مرکزی

## ۲-۱-۵ سهم ارقام عمده در جدول تجارت طی ۸ ماه نخست سال جاری

طبق آمار منتشره گمرک در ۸ ماه منتهی به آبان ماه سال جاری، محصولات کشاورزی بخش عمده‌ای از کالای وارداتی را به خود اختصاص داده‌اند. طبق این آمار، «دانه گندم سخت» به ارزش یک میلیارد و ۲۹۹ میلیون دلار و سهم ارزشی ۳/۷۹ درصد، «برنج» به ارزش یک میلیارد و ۲۸ میلیون دلار و سهم ارزشی ۳ درصد، «وسایل نقلیه با موتور پیستونی درونسوز» به ارزش ۹۷۱ میلیون دلار و سهم ارزشی ۲/۸۳ درصد، به ترتیب در رتبه اول تا سوم واردات در ۸ ماه منتهی به آبان ماه امسال قرار داشته‌اند. براساس آمار اعلام شده، گروه «محصولات از آهن یا فولاد» با جهشی ۱۲ پله‌ای در ۸ ماه سال جاری جایگاه ششم جدول واردات سال جاری را به خود اختصاص داده‌اند. براساس آمار اعلام شده ارزش این گروه به کشور برابر با ۴۷۰ میلیون دلار بوده و سهم ارزشی آن نیز برابر با ۱/۳۷ درصد است.

جدول (۵): ۱۰ قلم نخست محصولات وارداتی

رتبه	محصول	ارزش دلاری (میلیارد)	سهم ارزش (درصد)
۱	دانه گندم سخت	۱/۲۹۹	۳/۷۹
۲	برنج	۱/۰۲۸	۳
۳	وسایل نقلیه با موتور پیستونی درونسوز	۰/۹۷۱	۲/۸۳
۴	کنجاله سویا	۰/۸۸۹	۲/۶
۵	دانه ذرت دامی	۰/۷۱۰	۲/۰۷
۶	محصولات از آهن یا فولاد	۰/۴۷۰	۱/۳۷
۷	دانه گندم به جز گندم دامی	۰/۴۳۴	۱/۲۷
۸	نمایشگر متشکل از LCD یا LED	۰/۴۱۸	۱/۲۲
۹	دستگاه‌های گیرنده، فرستنده تلفن همراه	۰/۳۵۷	۱/۰۴
۱۰	شکر تصفیه نشده	۰/۳۴۵	۱/۰۱

منبع: گمرک ج.ا.

از سوی دیگر و بر اساس گزارش گمرک، اقلام مهم کالاهای صادراتی مربوط به فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی بوده است. طبق این آمار «پروپان مایع شده» به ارزش یک میلیارد و ۳۷۵ میلیون دلار و سهم ارزشی ۶/۰۵ درصد، «متانول» به ارزش ۹۷۴ میلیون دلار و سهم ارزشی ۴/۲۹ درصد، «پلی‌اتیلن» به ارزش ۹۲۵ میلیون دلار و سهم ارزشی ۴/۰۷ درصد، به ترتیب در رتبه اول تا سوم واردات در ۸ ماه منتهی به آبان ماه سال جاری را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول (۶): ۱۰ قلم نخست محصولات صادراتی

رتبه	محصول	ارزش دلاری (میلیارد)	سهم ارزش (درصد)
۱	پروپان مایع شده	۱/۳۷۵	۶/۰۵
۲	متانول	۰/۹۷۴	۴/۲۹
۳	پلی‌اتیلن	۰/۹۲۵	۴/۰۷
۴	بوتان مایع شده	۰/۹۲۴	۴/۰۷
۵	قیر نفت	۰/۸۲۷	۳/۶۴
۶	محصولات از آهن یا فولاد	۰/۵۶۸	۲/۵
۷	سنگ آهن	۰/۵۱۰	۲/۲۵
۸	اوره	۰/۴۶۰	۲/۰۲
۹	سیمان سفید	۰/۴۱۶	۱/۸۳
۱۰	پلی‌اتیلن گرید	۰/۴۰۲	۱/۷۷

منبع: گمرک ج.ا.

## ۲-۱-۶ گزارش بانک مرکزی از هزینه و درآمد خانوارهای شهری ایرانی

طبق گزارش بانک مرکزی از بررسی هزینه و درآمد خانوارهای شهری ایرانی در سال ۱۳۹۲:

- متوسط مخارج سالانه خانوارهای شهری ۲۸۴۰۰۰۰۰ تومان می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۹۱ نزدیک به ۳۱/۴ درصد رشد داشته است.
- متوسط درآمد سالانه خانوارهای شهری ۲۷۷۰۰۰۰۰ تومان می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۹۱ نزدیک به ۳۲/۴ درصد رشد داشته است، با این وجود کمتر از متوسط مخارج سالانه خانوارهای شهری بوده است.
- متوسط رشد درآمد خانوادهاى شهری کمتر از میزان تورم بوده است که این به معنای کاهش درآمد واقعی (و قدرت خرید) این خانوارها بوده است. متوسط هزینه‌ها و درآمدهای خانوارهای شهری در سال ۱۳۹۲ به ترتیب به میزان ۳۱/۴ درصد و ۳۲/۴ درصد افزایش یافت، در حالی که تورم متوسط سال ۱۳۹۲ در حدود ۳۴/۷ درصد بوده است.
- وضعیت فوق در سال ۱۳۹۱ نیز روی داد، بگونه‌ای که متوسط هزینه‌ها و درآمدهای خانوارهای شهری در سال ۱۳۹۱ به ترتیب به میزان ۲۴/۵ درصد و ۲۵ درصد افزایش یافت، در حالی که تورم متوسط سال ۱۳۹۱ در حدود ۳۰/۵ درصد بوده است.
- در سال ۱۳۹۱ نزدیک به ۷۱ درصد از هزینه‌های خانوارهای شهری اقلام «ضروری» (مسکن، خوراک، پوشاک و درمان) بوده و ۲۹ درصد باقی‌مانده، صرف اقلام «غیرضروری» (تفریح و امور فرهنگی، تحصیل، ارتباطات، حمل‌ونقل، رستوران و هتل، لوازم خانه و دخانیات) بوده است.

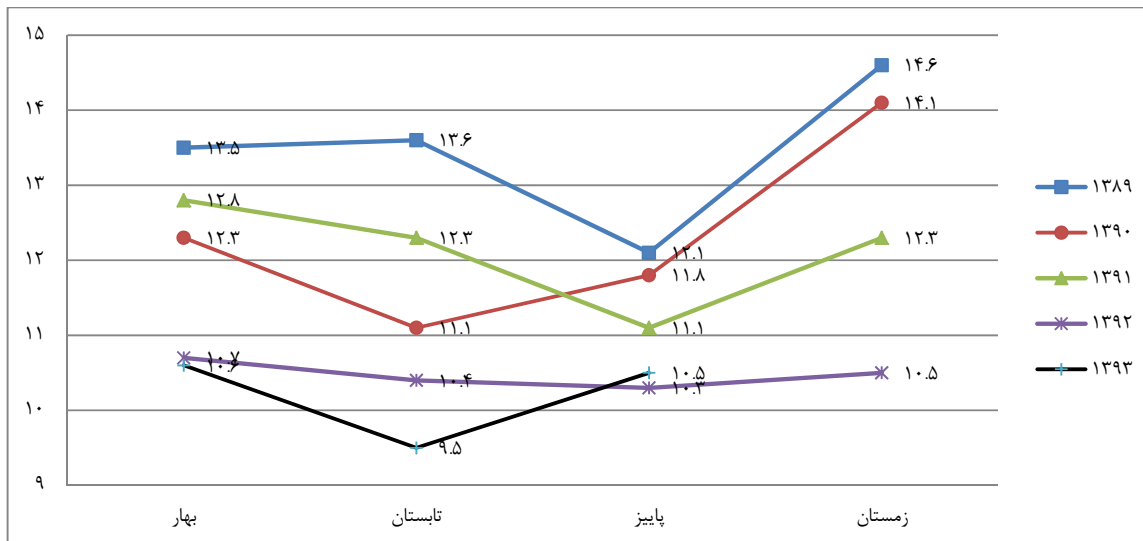
## ۲-۱-۷ گزارش مرکز آمار ایران از نرخ بیکاری در پاییز سال جاری

مرکز آمار ایران با انتشار گزارشی، نتایج طرح آمارگیری نیروی کار در پاییز سال جاری اعلام کرد:

- نرخ مشارکت اقتصادی کل کشور ۳۷.۳ درصد می‌باشد که حاکی از افزایش ۱ درصدی آن نسبت به فصل تابستان می‌باشد.
- نرخ بیکاری جمعیت نیز در حدود ۱۰.۵ درصد می‌باشد که حاکی از افزایش ۱ درصدی آن نسبت به فصل تابستان می‌باشد.

- بخش خدمات با ۴۸.۸ درصد بیشترین سهم اشتغال را داشته و پس از آن بخش‌های صنعت با ۴.۳۴ و کشاورزی با ۸.۱۶ درصد در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

نمودار (۱۹): تغییرات نرخ بیکاری در فصول متوالی ۱۳۸۹ لغایت ۱۳۹۳



منبع: مرکز آمار ایران

## ۲-۱-۸ نوسانات نرخ تورم

طبق گزارشات بانک مرکزی در خصوص نرخ تورم سه ماهه سوم سال جاری، نرخ تورم ماهانه مهر ماه ۱/۲ درصد بود که نسبت به ماه قبل (شهریور) حاکی از افت ۰/۲ درصدی می‌باشد. در این گزارش نرخ میانگین تورم در مهرماه نیز ۱۹/۴ درصد اعلام شده که نسبت به ماه قبل در حدود ۱/۷ درصد کاهش را نشان می‌دهد. این نرخ کمتر از نرخ هدف‌گذاری شده دولت تا پایان سال (۲۰ درصد) می‌باشد. در واقع دولت ۵ ماه زودتر تاریخ تعیین شده به این نرخ دست یافت، البته به این شرط که نرخ مذکور تا پایان سال زیر ۲۰ درصد حفظ گردد. این شاخص که گاهی به اختصار «تورم» نیز نامیده می‌شود، برای نخستین بار پس از سه سال، به سطح زیر ۲۰ درصد بازگشته است. آخرین باری که تورم متوسط در سطح کمتر از ۲۰ درصد قرار داشت، مهرماه ۱۳۹۰ بود؛ .

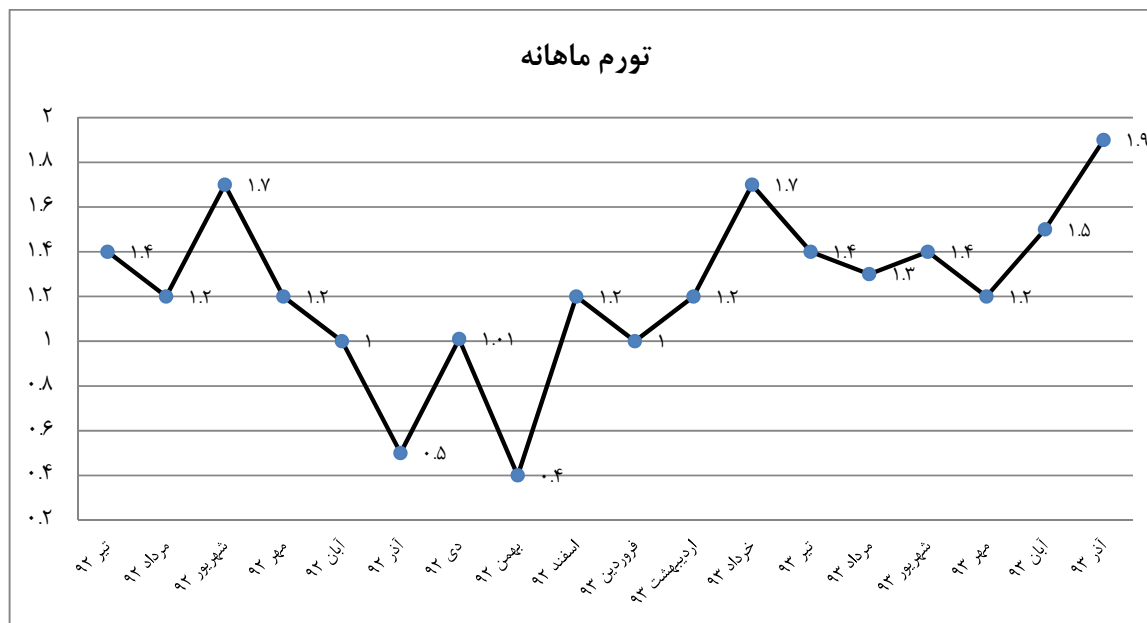
نرخ تورم ماهانه آبان ماه با ۰/۳ درصد رشد نسبت به مهرماه به ۱/۵ درصد افزایش یافت. نرخ میانگین تورم در آبان ماه نیز کماکان در مسیر نزولی خود به ۱۸/۲ درصد کاهش یافت و نسبت به ماه قبل ۱/۲ درصد کاهش را ثبت نمود. اما به دنبال اصلاح قیمت برخی محصولات غذایی و بهداشتی و همچنین رشد ۳۰ درصدی قیمت انواع مختلف نان، تورم ماهانه آذر با رشد ۰/۴ درصد به ۱/۹ درصد افزایش یافت که این نرخ بالاترین نرخ بعد از خرداد ۹۲ بود.



بیشترین نرخ رشد قیمتها در ماه آذر ۹۳ متعلق به گروه "مواد غذایی" و "بهداشت و درمان" با نرخ به ترتیب ۳.۳ و ۲.۸ درصد است و کمترین رشد قیمتها مربوط به بخش "تحصیل" با ۰.۲ درصد افزایش است.

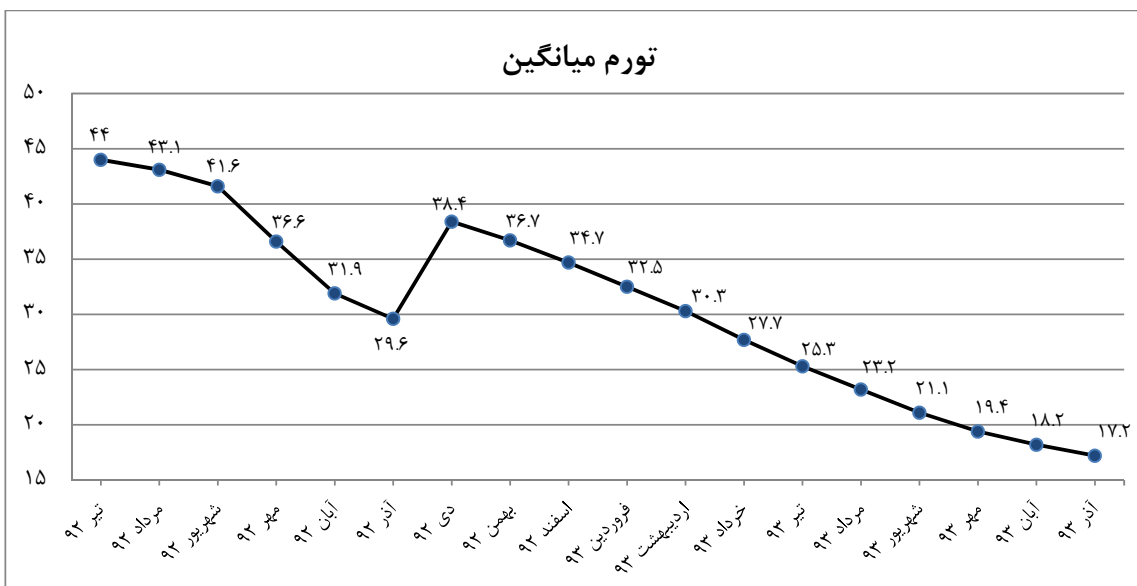
علاوه بر موارد فوق، به اعتقاد برخی کارشناسان، اثرات تاخیری روند افزایش تدریجی نرخ ارز در ماههای گذشته نیز از مهمترین عوامل بالا بودن نرخهای تورم ماهانه در دو ماه پایانی دوره مورد مطالعه می باشد و به اعتقاد این کارشناسان در صورت عدم کاهش نرخ ارز در ماههای بعدی، ممکن است نرخهای تورم ماهانه بالاتر از ۲ درصد را در ماههای آتی شاهد باشیم. البته بجز نوسانات نرخ ارز، عوامل دیگری چون افزایش نقدینگی در کشور از طریق افزایش ضریب فزاینده پولی، تعدیل در انتظارات تورمی و فشار هزینههای تولید نیز از دیگر منسأهای مهم در افزایش تورم قلمداد می شوند. همانگونه که از روند میانگین تورم نیز مشاهده می گردد، شیب این نرخ نیز در حال کاهش است بگونه ای که در ماههای قبل شاهد افت های ۲ درصدی در این نرخ بودیم، در آذرماه سالی جاری میانگین نرخ تورم با افت ۱ درصدی به ۱۷/۲ درصد کاهش یافته است. البته برخی کارشناسان با انتقاد از سیاست های ضد تورمی دولت، ادامه این سیاست را برای ادامه هیات و فعالیت بنگاه های اقتصادی در شرایطی که هزینه های این بنگاه ها (بوژه افزایش نرخ ارز) رو به افزایش است، مضر می دانند و معتقدند ادامه این وضعیت منجر به کاهش ظرفیت تولید و افزایش نرخ بیکاری در کشور خواهد شد.

نمودار (۲۰): تورم ماهانه طی دوره فروردین ۱۳۹۲ تا خرداد ۱۳۹۳



منبع: بانک مرکزی

نمودار (۲۱): تورم میانگین طی دوره تیر ۱۳۹۲ تا خرداد ۱۳۹۳



منبع: بانک مرکزی

## ۲-۲ تحولات سایر بازارهای مالی

### ۲-۲-۱ بازار پول

#### گزارش بانک مرکزی در خصوص میزان نقدینگی در ۵ ماه نخست سال جاری

به نقل از دبیرکل اقتصادی بانک مرکزی در پنج ماه نخست سال جاری:

- حجم نقدینگی نسبت به اسفندماه سال ۱۳۹۲ در حدود ۷/۷ درصد افزایش یافته و به ۶۴۰ هزار و ۷۰۰ میلیارد تومان رسید. رشد این رقم نسبت به مدت مشابه سال گذشته در حدود ۳۰/۳ درصد بوده است.
- حجم پایه پولی نسبت به اسفندماه سال ۱۳۹۲ در حدود ۴/۲ درصد کاهش یافته و به ۱۱۰ هزار میلیارد تومان رسید. ضریب فزاینده پولی نیز با ۱۲/۴ درصد افزایش به ۵/۸ واحد رسیده است.

#### گزارش بانک مرکزی در خصوص میزان تسهیلات اعطایی در ۵ ماه نخست سال جاری

بانک مرکزی گزارش عملکرد بانک‌ها در پرداخت تسهیلات در ۵ ماه نخست سال جاری را منتشر کرد. طبق این گزارش:

- حجم پرداخت تسهیلات طی این مدت با رشد ۴۰ درصدی پرداخت تسهیلات (پرداخت حدود ۱۱۳/۵ هزار میلیارد تومان) نسبت به دوره مشابه سال قبل، همراه بوده است.

- در حدود ۶۰ درصد از تسهیلات پرداختی صرف تامین «سرمایه در گردش» بوده که در این بین سهم بخش «صنعت و معدن» نزدیک به ۸۰ درصد بوده است.
- سهم پرداختی تسهیلات بانکی به بخش صنعت و معدن در ۵ماه اول سال جاری در حدود ۳۶/۳ هزار میلیارد تومان (معادل ۳۲ درصد تسهیلات پرداختی) است که نسبت به مدت مشابه سال قبل حاکی از رشد ۵۳/۲ درصدی می باشد.
- سهم پرداختی تسهیلات بانکی به بخش خدمات در ۵ماه اول سال جاری در حدود ۳۵/۴ درصد بوده و سهم بخش کشاورزی از تسهیلات پرداختی نیز حدود ۵/۶ درصد بوده است. همچنین سهم بخش مسکن و ساختمان نیز در حدود ۱۳/۵ درصد بوده است.

جدول (۹): تسهیلات پرداختی بانکها به تفکیک بخشهای اقتصادی (هزار میلیارد تومان / درصد)

کل بخشها	متفرقه		خدمات		بازرگانی		مسکن و ساختمان		صنعت و معدن		کشاورزی			
	سهم از کل	مبلغ	سهم از کل	مبلغ	سهم از کل	مبلغ	سهم از کل	مبلغ	سهم از کل	مبلغ	سهم از کل	مبلغ		
۱۰۰	۵۹۵/۷	۴۸/۰ (سعن)		۲۸۶/۰ (مبلغ) ۵		۱۲/۱	۷۱/۹	۳۲/۰	۱۹/۱	۷/۹	۴۷/۰	۱۳۹۱	۵ ماه سال	
۱۰۰	۸۰۸/۱	۰/۱	۰/۹	۳۵/۷	۲۸۸/۷	۱۲/۶	۱۰۱/۹	۱۳/۶	۱۰۹/۸	۲۹/۳	۲۳/۷	۸/۶	۶۹/۸	۵ ماه سال
۱۰۰	۱۱۲۵/۱	۰/۳	۲/۳	۳۵/۴	۴۰۱/۵	۱۳/۲	۱۴۹/۷	۱۳/۵	۱۵۲/۷	۳۳/۰	۳۶/۳	۵/۶	۶۳/۶	۵ ماه سال
۱۱/۱	۱۲۵۵۸	۲/۵	۸	۱۰/۷	۴۲۹۱	۶/۸	۱۰۲۱	۱۶/۵	۲۵۳۷	۱۰/۱	۳۶۸۶	۱۵/۹	۱۰۱۳	ایجاد
۵۹/۳	۶۷۲۶۱	۲۲/۱	۱۰۵	۵۴/۷	۲۱۲۷۹	۶۲/۲	۹۳۰۷	۱۹/۵	۲۹۹۲	۷۹/۵	۲۸۸۹۲	۶۲/۷	۳۹۸۶	تأمین سرمایه در گردش
۲/۶	۲۹۰۵	۰	۰/۱	۱/۸	۷۳۰	۰/۳	۴۶	۱۳/۶	۲۰۸۳	۰/۱	۳۲	۰/۳	۱۵	تعمیر
۶/۰	۶۷۶۶	۴۰/۴	۱۳۲	۶/۶	۲۶۶۵	۹/۴	۱۴۱۳	۲/۰	۴۶۱	۴/۱	۱۴۷۲	۹/۸	۶۲۳	توسعه
۶/۶	۷۴۶۲	۰/۲	۰/۸	۱۲/۲	۴۹۱۲	۵/۵	۸۲۷	۲/۰	۳۱۵	۳/۳	۱۲۰۲	۲/۲	۲۰۵	خرید کالای شخصی
۸/۷	۹۸۹۷	۰/۱	۰/۲	۶/۹	۲۷۶۳	۱/۴	۲۱۱	۴۳/۲	۶۶۳۹	۰/۷	۲۶۱	۰/۴	۲۴	خرید مسکن
۵/۹	۶۶۶۵	۲۴/۶	۸۰	۷/۰	۲۸۰۷	۱۴/۳	۲۱۴۷	۲/۲	۲۴۴	۲/۲	۷۹۱	۷/۸	۴۹۵	سایر
۱۰۰	۱۱۳۵۱۳	۱۰۰	۳۲۶	۱۰۰	۱۰۱۴۷	۱۰۰	۱۴۹۷۳	۱۰۰	۱۵۳۶۹	۱۰۰	۳۶۲۳۸	۱۰۰	۶۳۶۱	جمع

منبع: بانک مرکزی

### انتشار گزارش پژوهشکده پولی و بانکی در خصوص وضعیت سلامت بانک‌های ایرانی

پژوهشکده پولی و بانکی با استفاده از ۶ شاخص «کفایت سرمایه»، «کیفیت دارایی»، «نقدینگی»، «سودآوری»، «کیفیت مدیریت» و «حساسیت به ریسک بازار» برای نخستین بار اقدام به رتبه‌بندی بانک‌های کشور بر اساس میزان سلامت بانکی نمود. جدول زیر رتبه‌بندی این بانک‌ها را براساس گروه بانکی و نام بانک نشان می‌دهد.

جدول (۱۰): رتبه‌بندی بانک‌های کشور براساس شاخص‌های سلامت بانکی در سال ۹۱

گروه بانکی	نام بانک	شاخص کل سلامت بانکی	کفایت سرمایه	کیفیت دارایی	سودآوری	نقدینگی	کیفیت مدیریت	حساسیت بازار به ریسک بازار
خصوصی	اقتصاد نوین	۶	۱۸	۱۷	۱	۱۰	۶	۱۴
	انصار	۲۲	۲۰	۷	۱۷	۱۹	۱۶	۵
	پارسیان	۸	۱۷	۲۵	۲۱	۹	۵	۱۵
	پاسارگاد	۱	۸	۷	۱۱	۳	۱	۱۷
	آینده	۱۸	۲۳	۱۰	۲۶	۱۳	۲۰	۳
	دی	۷	۶	۴	۲۰	۵	۷	-
	سامان	۱۰	۱۵	۲۷	۲۴	۸	۱۱	۲۱
	سرمایه	۱۱	۱۶	۲۴	۹	۱۷	۱۰	۱۰
	سینا	۵	۱۲	۱۳	۱۶	۴	۱۲	۱
	شهر	۱۶	۱۹	۶	۱۰	۱۲	۱۳	-
	کارآفرین	۴	۱۱	۲۳	۸	۷	۴	۱۳
	ایران زمین	-	۹	۲	۳	۲	۲۲	-
	حکمت ایرانیان	-	۱	۱	۱	۵	۶	۱۴
	قوامین	-	۴	۲۸	۲۷	۲۷	۱	۲۷
گردشگری	۳	۷	۱۵	۲	۱۴	۳	-	
خصوصی شده	تجارت	۱۵	۲۲	۲۱	۲۳	۱۶	۱۷	۴
	صادرات	۲۰	۱۴	۹	۲۸	۲۳	۱۸	۱
	ملت	۲۱	۲۳	۸	۲۵	۱۸	۹	۳
	رفاه کارگران	۱۹	۲۱	۱۶	۲۲	۲۴	۲۴	۲
دولتی	سپه	۲۵	۲۸	۱۹	۱۴	۲۱	۲۵	۲
	ملی	۱۷	۱۳	۲۰	۱۹	۲۰	۲۱	۱۶
	پست بانک	۱۴	۲۷	۲۶	۷	۲۷	۲۶	۱۹
	قرض الحسنه مهر	۹	۲	۳	۴	۱۱	۱۵	-
تخصصی	صنعت و معدن	۱۳	۱۰	۱۴	۱۵	۲۸	۸	۲
	کشاورزی	۲۳	۲۵	۱۸	۱۸	۲۶	۲۸	۱۸
	مسکن	۲۴	۲۶	۵	۱۲	۲۵	۱۹	۹
	توسعه صادرات	۲	۳	۲۲	۱۳	۱۵	۲	۸
	توسعه تعاون	۱۲	۵	۱۲	۶	۲۲	۲۳	۴

\* رتبه‌بندی سه بانک به دلیل نوظهور بودن و رفتار متفاوت شاخص‌ها لحاظ نشده است

## ۲-۲-۲ بازار ارز و فلزات گران بها

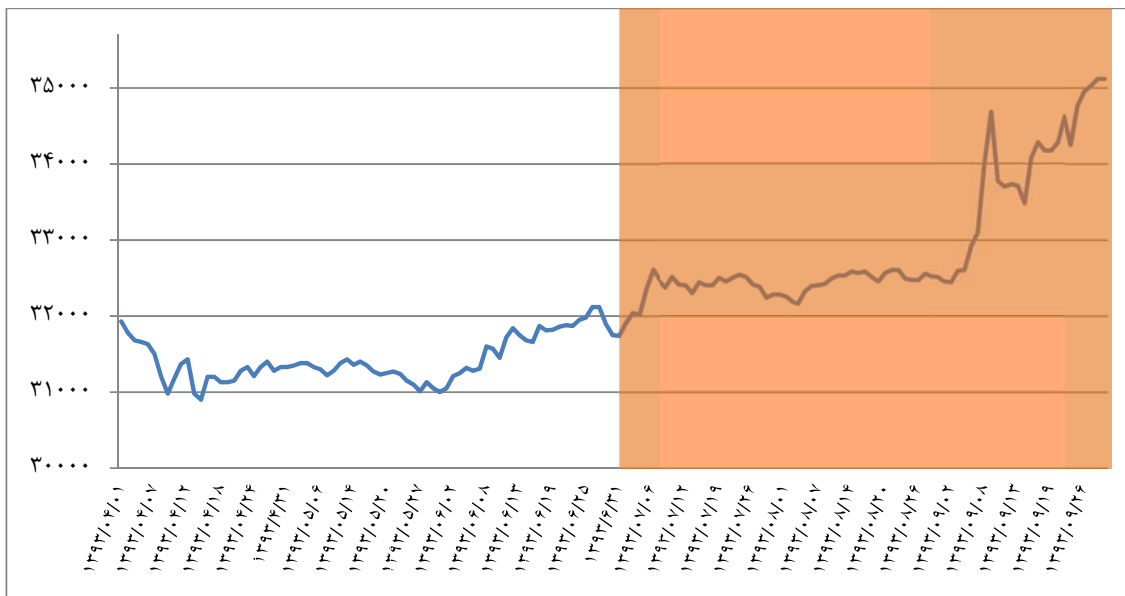
### بازار ارز

نرخ دلار طی سه ماه گذشته، در ادامه روند صعودی آغاز شده از شهریورماه پس از جهش ۱/۵ درصدی در هفته نخست فصل پاییز، در طی دو ماه مهر و آبان با نوسانات محدود بین ۳۲۰۰۰ تا ۳۲۵۰۰ ریال قرار داشت. بدنبال عدم دستیابی به توافق هسته‌ای و تمدید آن، نرخ دلار در ماه پایانی فصل پاییز به روند صعودی خود با شیب تند بازگشت. در این بین اقدامات بانک مرکزی در خصوص کاهش نرخ دلار بیشتر از یک هفته دوام نیاورد و نرخ دلار به روند صعودی خود بازگشت و در ۳۰ آذر با نرخ ۳۵۱۲۰ ریال بالاترین نرخ را پس از ۱۴ خرداد ۱۳۹۲ ثبت نمود.

در مجموع نرخ دلار طی سه ماه گذشته از ۳۱۷۴۰ ریال در ۳۱ شهریور با رشد ۱۰/۶۴ درصدی به ۳۵۱۲۰ ریال در ۳۰ آذر افزایش یافت. همچنین متوسط نرخ دلار طی این دوره (۳۲۹۳۷ ریال) نسبت به مدت مشابه سال گذشته (۲۹۸۸۳ ریال) حاکی از رشد ۱۰/۲ درصد در بازارهای داخلی می‌باشد.

در حالی که دلار در پایان شهریور ماه در کانال ۳۱۰۰۰ ریال به کار خود پایان داد، شاخص بازار در روز دوم مهرماه به کانال ۳۲۰۰ تومان وارد شد که به اعتقاد کارشناسان افزایش نرخ دلار تحت الشعاع سفر رئیس‌جمهور به نیویورک و مذاکرات هسته‌ای در حاشیه نشست سالانه مجمع عمومی کشورها بود. در دو ماه مهر و آبان نرخ دلار با نوسانات کم در دامنه ۳۲۰۰۰ تا ۳۲۵۰۰ ریال قرار داشت. در این رابطه وجود تعادل در بازار ارز و انتظار بر نتایج نشست آتی هسته‌ای در آذرماه موجب شد تا کماکان بازار ارز در فاز انتظار باقی بماند. البته در این بین کاهش شدید قیمت جهانی نفت و سایر کالاهای صادراتی (به کمترین مقدار پنج ساله) نگرانی‌ها درخصوص تضعیف سمت عرضه دلار را تقویت کرد با این وجود، انتظار برای نتایج مذاکرات هسته‌ای تاثیر این رویدادها را خنثی نمود و مانع از رشد نرخ دلار در این دو ماه گشت. پس از عدم حصول توافق هسته‌ای و تمدید مذاکرات در ۳ آذر، توراندازی نوسان‌گیران ارزی و افزایش تقاضا موجب شد تا نرخ دلار به شیب تند صعودی خود بازگردد، بگونه‌ای که نرخ دلار ظرف ۵ روز با رشد ۶/۴ درصدی از ۳۲۶۱۰ ریال در ۴ آذر به ۳۴۶۹۰ ریال در ۹ آذر افزایش یافت. پس از تخلیه عوامل روانی بازار و عرضه بیشتر ارز در بازار، نرخ دلار ظرف ۳ روز با افت ۳/۵ درصدی به ۳۳۴۸۰ ریال در ۱۵ آذر بازگشت. با این وجود کاهش قیمت جهانی نفت در روزهای باقیمانده از پاییز موجب شد تا نرخ ارز مجدداً به روند صعودی خود بازگردد و ظرف دو هفته با نرخ رشد ۴/۹ درصدی به ۳۵۱۲۰ ریال برسد. در واقع بررسی‌های میدانی نشان می‌دهد نگاه گاوی (انتظار افزایش قیمت) در بازار ارز تقویت شده است و همین موضوع سبب می‌شود توجه به عوامل افزایش قیمت بیشتر شود. در این میان می‌توان به روند کاهشی قیمت نفت، نگرانی درخصوص کسری بودجه و ضعف بازار رقیب سهام اشاره کرد که همگی سبب می‌شوند تا معامله‌گران انتظار افزایش قیمت‌ها را داشته باشند.

نمودار (۲۲): روند نرخ دلار در بازار آزاد طی دوره ۱۳۹۳/۰۴/۰۱ الی ۱۳۹۳/۰۹/۳۰



منبع: اتحادیه صنف طلا و صرافى

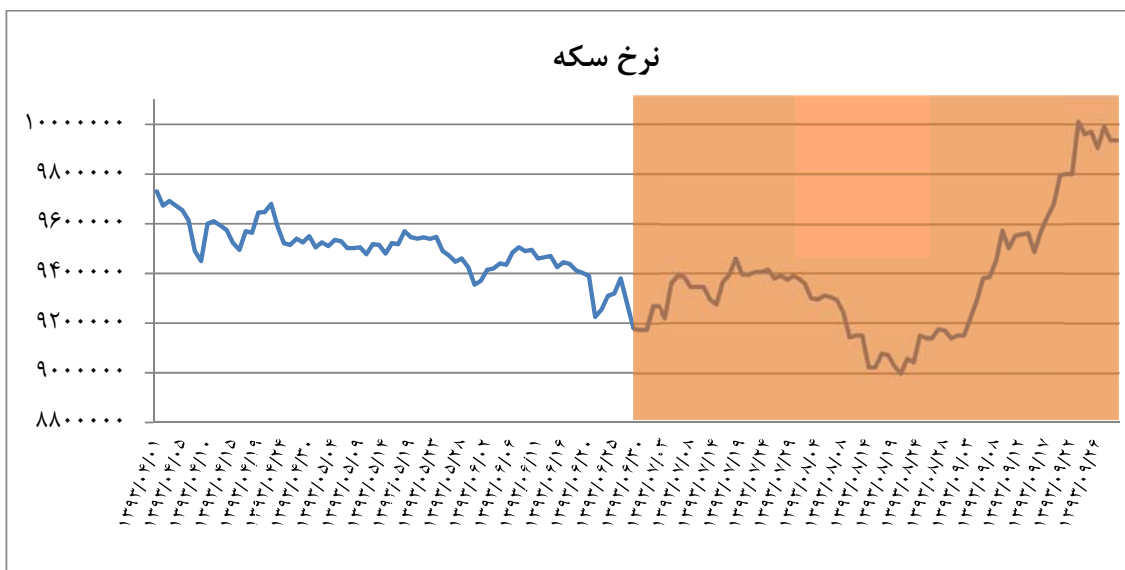
### بازار فلزات گران بها

قیمت سکه طی سه ماه گذشته، در سه فاز صعودی، نزولی و مجدداً صعودی قرار داشت. روند کلی قیمت سکه بیانگر رشد ۸/۲۸ درصدی آن طی سه ماه فصل جاری می‌باشد بگونه‌ای که از نرخ ۹۱۷۵۰۰۰ ریال در ۳۱ شهریور با افزایش ۶۶۵۰۰۰ ریالی به ۹۹۳۵۰۰۰ ریال در ۳۰ آذر رسید. متوسط قیمت سکه طی این دوره (۹۴۲۹۱۴۶ ریال) نسبت به مدت مشابه سال گذشته (۹۲۲۰۰۰۰۰ ریال) حاکی از رشد ۲/۲۷ درصد ارزش این دارایی گرانبها می‌باشد. شایان ذکر است که قیمت سکه تابعی از نرخ دلار و قیمت جهانی طلا می‌باشد. در واقع نوسانات این دو متغیر تعیین کننده اصلی نرخ سکه در داخل هستند.

با آغاز فصل پاییز، به دنبال افزایش نرخ دلار در هفته نخست این فصل، در کنار ثبات نسبی قیمت جهانی طلا، نرخ سکه با رشد ۱/۲ درصدی از ۹۲۷۰۰۰۰ ریال در ۱ مهر به ۹۳۸۵۰۰۰ ریال در ۷ مهر افزایش یافت. اما در روزهای بعدی با توجه به افت تدریجی قیمت جهانی طلا و ثبات نسبی نرخ دلار، روند افزایشی قیمت سکه موجب ایجاد حباب در قیمت این فلز گران بها شد و با شدت گرفتن کاهش قیمت جهانی طلا در نیمه دوم آبان ماه، حباب قیمت سکه تخلیه شده و قیمت آن با افت ۴/۸ درصدی از ۹۴۶۰۰۰۰ ریال در ۱۷ مهر به ۹۰۰۰۰۰۰ ریال در ۲۰ آبان کاهش یافت. از این تاریخ به بعد، به دنبال افزایش قیمت جهانی طلا از یکسو و آغاز روند صعودی نرخ دلار از اوایل آذر موجب شتاب گرفتن قیمت سکه از محل افزایش دو متغیر تاثیر گذار شد تا نرخ سکه با رشد ۱۱/۲۲ درصدی به

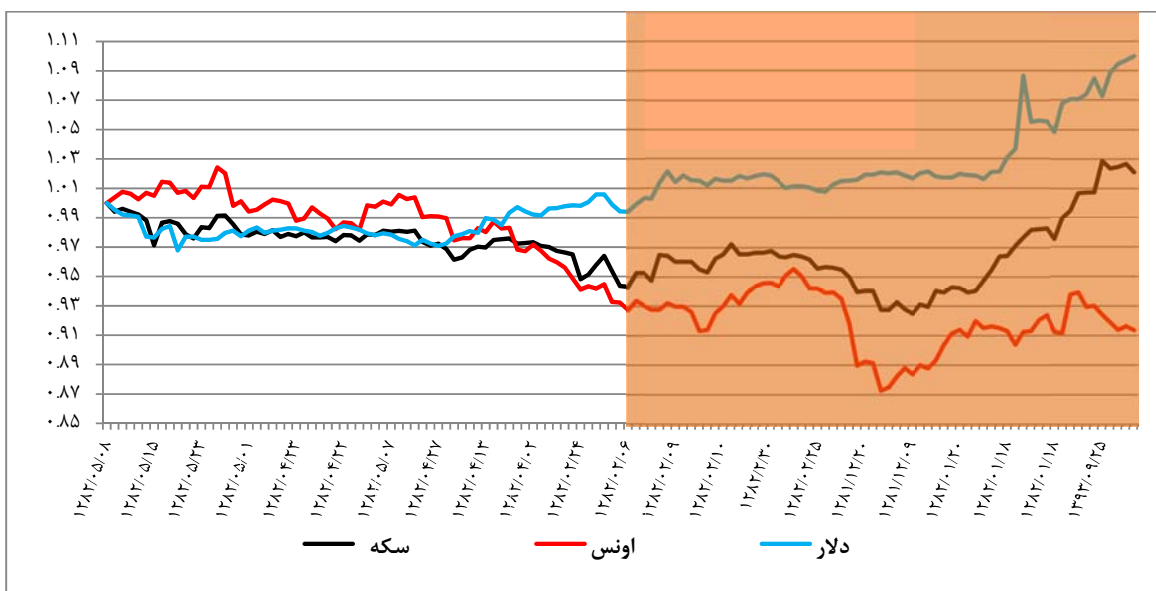
۱۰۰۱۰۰۰۰ ریال در ۲۳ آذر ماه افزایش یابد. در هفته پایانی پاییز، کاهش قیمت جهانی طلا بر افزایش نرخ دلار غلبه کرد و قیمت سکه با افت ۰/۰۷ درصدی به ۹۹۳۵۰۰۰ در ۳۰ آذر کاهش یافت. نمودارهای زیر به خوبی بیانگر روند تغییرات نرخ سکه همراه با تغییرات قیمت جهانی طلا و نرخ دلار هستند. البته با توجه به تفاوت مقیاس عددی قیمت‌های سکه، دلار و انس، روند قیمت این سه متغیر بر اساس مقدار روز نخست فصل پاییز نرمال گردیده است.

نمودار (۲۳): روند قیمت سکه طی دوره ۱۳۹۲/۱۰/۰۱ الی ۱۳۹۳/۳/۳۱



منبع: اتحادیه صنف طلا و صرافى

نمودار (۲۴): مقایسه روند قیمت سکه، قیمت اونس و نرخ دلار



## ۲-۳ تحولات بخش مسکن

روند شاخص قیمت مسکن در سه ماهه نخست سال جاری

بررسی شاخص قیمت مسکن در تهران<sup>۱</sup> طی سه ماه گذشته حاکی از افزایش قابل توجه این شاخص می‌باشد. میانگین قیمت هر متر آپارتمان مسکونی در تهران از ۳۸۸۳۹ هزار ریال در شهریورماه با رشد ۵/۸ درصدی به ۴۱۰۹۵ هزار ریال در آذرماه افزایش یافت. با بررسی روند این شاخص طی یک سال گذشته به نظر می‌رسد بازار مسکن در حال خروج از رکود می‌باشد.

در این بین برخی از کارشناسان معتقد هستند که افزایش قیمت آپارتمان‌های فروش رفته مبین آغاز رونق در این بخش نیست و افزایش قیمت از محل افزایش تقاضا نبوده بلکه از طرف کاهش عرضه و ساخت‌سازها می‌باشد که این امر مبین وجود نوعی رکود تورمی در بخش مسکن می‌باشد. به اعتقاد این کارشناسان با خروج بسازوبفروش‌ها از بازار ساخت مسکن (به دلیل کاهش تقاضا در دو سال گذشته)، وضعیت ساخت‌وسازهای مسکونی در شهر تهران از اوضاع مناسبی برخوردار نبوده است. آمارهای منتشره از حجم ساخت‌وسازهای مسکونی در ۵ ماه اول سال جاری حاکی از افت ۵۱ درصد ساخت‌وسازهای مسکونی می‌باشد. طبق آمار منتشره شهرداری، در نیمه اول سال جاری، ماهانه به‌طور متوسط ۱۱ هزار واحد مسکونی جدید در تهران ساخته شده که در مقایسه با سال‌های ۹۱ و ۹۲، روند عرضه تقریباً به ۵۰ درصد کاهش یافته است.

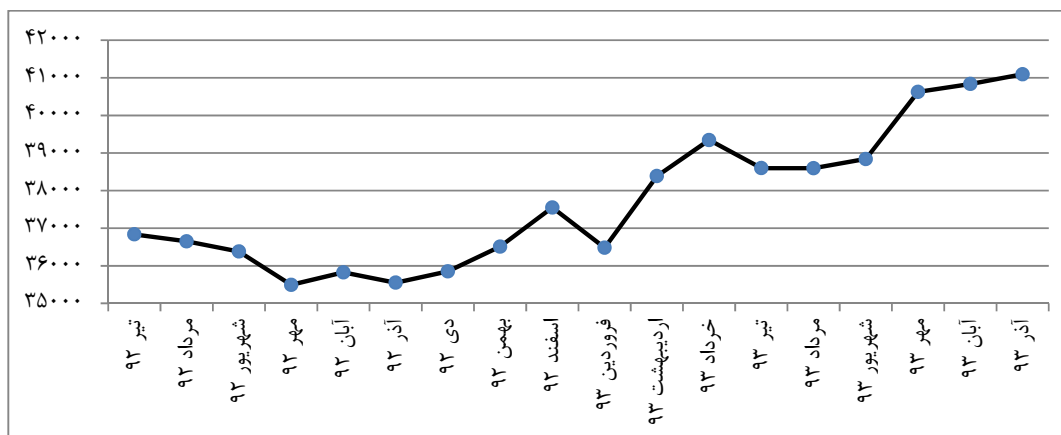
از سوی دیگر برخی کارشناسان با خوشبین‌بودن بازگشت رونق به بازار مسکن، افزایش قیمت مسکن در تهران را به افزایش تقاضای تجمعی طی دو سال گذشته، رکود در بازار سرمایه و انتقال بخشی از منابع از این بازار به بخش مسکن، افزایش قابل توجه نرخ اجاره مسکن و افزایش تمایل مستاجران به خرید خانه در کنار کاهش قیمت واقعی مسکن (قیمت جاری به نرخ تورم) نسبت می‌دهند. با این وجود، آمارهای منتشره سه ماه گذشته در شرایطی بوده که معمولاً در ماه‌های محرم و صفر (در فصل پاییز) درسالیان گذشته، از رونق معاملات مسکن کاسته می‌شود. بنابراین انتظار می‌رود در فصل زمستان و با نزدیک شدن به پایان سال روند افزایش قیمت آپارتمان در تهران با توجه به افزایش تقاضا از شتاب بیشتری برخوردار گردد. علاوه بر این یکی دیگر از عوامل تاثیرگذار بر قیمت مسکن در ماه‌های آتی، ناامید شدن متقاضیان مسکن از دریافت تسهیلات بیشتر خرید مسکن می‌باشد. در واقع در یک سال گذشته بارها مقامات پولی و بانکی و اجرایی کشور، وعده‌های مختلفی در خصوص اعطای تسهیلات بیشتر جهت خرید مسکن داده بودند که بخشی از این وعده‌ها به تحقق نپیوست و این امر موجب کاهش اعتماد متقاضیان به این وعده‌ها شد.

۱. میانگین قیمت هر متر مربع آپارتمان در تهران



علاوه بر این، افزایش قیمت اوراق تسهیلات مسکن، طی سه ماه سوم سال جاری حاکی از افزایش تقاضا برای خرید مسکن می‌باشد. البته بخشی از این افزایش ممکن است بدلیل انگیزه‌های سفته‌بازی در بازار فرابورس باشد.

نمودار (۲۵): شاخص قیمت مسکن در تهران (هزار ریال)



منبع: دفتر برنامه‌ریزی و اقتصاد مسکن وزارت راه و شهرسازی

#### ۴-۲ بررسی بازدهی دارایی‌های مالی طی دوره‌های مختلف زمانی

جدول (۲۰)، بازده دارایی‌های مالی در کشور را طی دوره‌های زمانی مختلف نشان می‌دهد که حاکی از وضعیت سرمایه‌گذاری‌ها و نقل و انتقالات وجوه سرمایه‌گذاری در بین بازارهای مختلف می‌باشد.

جدول (۱۲): بازده دارایی‌های مالی طی دوره‌های زمانی مختلف (درصد)

بازده	بورس	سکه	دلار	سپرده بانکی	مسکن
سه ماهه	-۲/۶۷	۸/۲۸	۱۰/۶۴	۱۰	۵/۸
۶ ماهه	-۴/۷	۱/۴۸	۹/۴۱	۱۴	۴/۴۵
۹ ماهه	-۱۲	۴/۲۵	۱۶/۶۸	۱۶	۹/۴۴
یکساله	-۲۰/۷۳	۱۶/۷۵	۱۹/۷۴	۲۲	۱۵/۵۹

بانگهی بر بازدهی دارایی‌های مالی طی دوره‌های زمانی گذشته مشاهده می‌گردد که در بین این دارایی‌ها، سپرده‌های بانکی با بازدهی ۲۲ درصد طی یکسال گذشته بیشترین بازدهی را داشته است. با توجه به اینکه نرخ سود سپرده‌ها به عنوان «نرخ سود بدون ریسک» تلقی می‌گردد، به عنوان یک نتیجه، سایر بازارهای مالی در یک سال گذشته زیان‌ده و پرریسک بوده‌اند زیرا نرخ بازدهی آنها کمتر از نرخ بازدهی بدون ریسک بوده است. پس از سپرده‌های بانکی بازدهی دلار، سکه و مسکن در رتبه‌های بعدی قرار دارند. بازدهی بورس نیز منفی می‌باشد. در دوره

۹ ماهه بازدهی دلار بیشترین بازدهی را برای سرمایه‌گذاران به همراه داشته و بعد از آن سپرده بانکی، مسکن و سکه در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. بازدهی بورس نیز همانند بازدهی سالانه منفی و برابر با ۱۲- درصد می‌باشد.

در دوره ۶ ماهه نرخ سود سپرده‌ها بیشترین بازدهی را برای سرمایه‌گذاران به همراه داشته و بعد از آن دلار، مسکن و سکه در رتبه‌های بعدی قرار دارند. در دوره ۳ ماهه دلار بیشترین بازدهی را برای سرمایه‌گذاران به همراه داشته و بعد از آن سپرده بانکی، سکه و مسکن در رتبه‌های بعدی قرار دارند. بازدهی بورس نیز همانند دوره‌های قبلی آن منفی و برابر با ۲/۶۷- درصد بوده است.

## جمع‌بندی

### - جهان

قیمت جهانی طلا طی سه ماه گذشته، روند کاهشی همراه با نوسان داشته است. به گونه‌ای که هر انس بهای جهانی طلا در ۳ مهر از ۱۲۱۳/۸ دلار با افت ۱/۵ درصدی به ۱۱۹۵ دلار در ۳۰ آذر کاهش یافت. تقویت دلار و بهبود رشد اقتصادی آمریکا، عوامل مهم تاثیر گذار بر افت طلا می‌باشد. قیمت سبب نفت اوپک طی سه ماه سوم سال جاری، در ادامه روند کاهنده ماه‌های گذشته، از ۹۴/۳۱ دلار در ۱ مهر با افت ۴۱/۱ درصدی به ۵۵/۵۲ دلار در ۳۰ آذر کاهش یافت. افزایش عرضه نفت در پی افزایش تولید اعضای اوپک و غیر اوپک و کاهش تقاضای کشورهای اروپایی موجب کاهش قابل توجه نفت در این دوره می‌باشد. با نگاهی بر آمار منتشر شده توسط فدراسیون جهانی بورس‌ها (WFE) از عملکرد بورس‌های مختلف جهان برای ۱۱ ماه نخست ۲۰۱۴ مشاهده می‌گردد که ارزش معاملات دارایی‌های ریسکی و بادرآمد ثابت با رشد قابل توجهی نسبت به مدت مشابه در سال میلادی قبل (۲۰۱۳) همراه بوده است. به عنوان نمونه، ارزش معاملات سهام کشورهای عضو در ۱۱ ماه نخست سال میلادی بالغ بر ۵/۴ هزار میلیارد دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل (۴/۸ هزار میلیارد دلار) رشد ۱۳/۴۸ درصدی داشته است

### - ایران

سازمان تجارت جهانی با انتشار گزارش سالانه، وضعیت توانمندسازی تجاری ۱۳۸ کشور، رتبه ایران را در بین این کشورها ۱۳۱ اعلام نمود. بانک جهانی در آبان ماه سال جاری، در گزارش سالانه خود وضعیت کشورها را در شاخص فضای کسب‌وکار مورد بررسی قرار داد. در این گزارش ایران از میان ۱۸۹ کشور مورد بررسی، رتبه ۱۳۰ را در فضای کسب‌وکار به خود اختصاص داده که نسبت به رتبه ۱۳۲ سال گذشته، دو پله صعود کرده است. سازمان بین‌المللی شفافیت در آذرماه سال جاری، رتبه کشورهای جهان در شفافیت اداری و اقتصادی را منتشر کرد. در این رتبه‌بندی، ۱۷۵ کشور از لحاظ فساد اداری و اقتصادی مورد سنجش قرار گرفته‌اند و رتبه ایران با ۸ پله بهبود از ۱۴۴ در سال ۲۰۱۳، به ۱۳۶ در میان ۱۷۵ کشور ارتقا یافته است. بانک مرکزی در مهرماه سال جاری تازه‌ترین آمارهای از وضعیت رشد اقتصادی ایران در بهار سال جاری منتشر کرد. طبق این گزارش، تولید ناخالص داخلی کشور در بهار سال جاری در مقایسه با بهار سال گذشته، نزدیک به ۴/۶ درصد بیشتر شده است. براساس آمار منتشرشده از سوی گمرک در ۸ ماه منتهی به آبان ماه سال جاری، محصولات کشاورزی صدر جدول ۱۰ قلم عمده کالای وارداتی را به

خود اختصاص دهند. تازه‌ترین گزارش بانک مرکزی از بررسی هزینه و درآمد خانوارهای شهری ایرانی نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۲، متوسط مخارج سالانه خانوارهای شهری ایرانی نزدیک به ۳۱/۴ درصد رشد داشته و به حدود ۲۸ میلیون و ۴۰۰ هزار تومان رسیده است. در حالی که متوسط درآمد سالانه خانوارها (کل درآمد پولی و غیرپولی) با وجود رشد ۳۲/۴ درصدی، هنوز از مخارج کمتر بوده و حدود ۲۷ میلیون و ۷۰۰ هزار تومان شده است. بررسی نرخ بیکاری جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر توسط مرکز آمار ایران نشان می‌دهد که ۱۰.۵ درصد از جمعیت فعال، بیکار بوده اند. طبق گزارشات بانک مرکزی در خصوص نرخ تورم سه ماهه سوم سال جاری، نرخ تورم ماهانه به ترتیب ۱/۲، ۱/۵ و ۱/۹ درصد و همچنین نرخ میانگین تورم به ترتیب ۱۹/۴، ۱۸/۲ و ۱۷/۲ درصد می‌باشد.

به نقل از دبیرکل اقتصادی بانک مرکزی در پنج ماه اول سال جاری حجم نقدینگی نسبت به اسفندماه سال گذشته ۷/۷ درصد افزایش یافت و به ۶۴۰ هزار و ۷۰۰ میلیارد تومان رسید. بانک مرکزی گزارش عملکرد بانک‌ها در پرداخت تسهیلات در ۵ ماه نخست سال جاری را منتشر کرد. این گزارش با اعلام رشد تقریباً ۴۰ درصدی پرداخت تسهیلات (پرداخت حدود ۱۱۳/۵ هزار میلیارد تومان) در این بازه در مقایسه با دوره مشابه سال قبل، از سهم بالای «تامین سرمایه در گردش» از تسهیلات پرداخت شده بانک‌ها خبر داد. نرخ دلار طی سه ماه گذشته از ۳۱۷۴۰ ریال در ۳۱ شهریور با رشد ۱۰/۶۴ درصدی به ۳۵۱۲۰ ریال در ۳۰ آذر افزایش یافت. قیمت سکه طی سه ماه گذشته، در سه فاز صعودی، نزولی و مجدداً صعودی قرار داشت. روند کلی قیمت سکه بیانگر رشد ۸/۲۸ درصدی آن طی سه ماه سوم فصل جاری می‌باشد بگونه‌ای که از نرخ ۹۱۷۵۰۰۰ ریال در ۳۱ شهریور با افزایش ۶۶۵۰۰۰ ریالی به ۹۹۳۵۰۰۰ ریال در ۳۰ آذر رسید. میانگین قیمت هر متر آپارتمان مسکونی در تهران از ۳۸۸۳۹ هزار ریال در شهریورماه با رشد ۵/۸ درصدی به ۴۱۰۹۵ هزار ریال در آذرماه افزایش یافت.